

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками

Актуальні питання юридичної науки

Частина I

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

www.lex-line.com.ua

ЮРИДИЧНА ЛІНІЯ

30 вересня 2008 р.

**УКРАЇНА
Тернопіль
2008**

Актуальні питання юридичної науки: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції.-Тернопіль, 2008.

В роботі зібрані кращі доповіді з юридичних питань, які оприлюдненні на інтернет-сторінці www.lex-line.com.ua.

Адреса оргкомітету:
46010, м. Тернопіль, а/с 1079
тел. 80979074970
E-mail: confer@ua.fm

Оргкомітет міжнародної науково-практичної інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

**PRIVATE PROPERTY AS AN INALIENABLE NATURAL HUMAN
RIGHT**

Valentyn Galunko

Doctor of Philosophy Rh.D. Sciences of law Chief of department

The institute of private property always takes a leading place in the theory of jurisprudence of democratic countries with a market economy. Legal modern and historical-and-law opinion of great thinkers of previous epochs are united in it.

The Establishment of modern law is interlinked with the name of a prominent thinker, theorist of law D. Lock, which paid much attention to opening of the noted institute. He said: «We consider a natural reason, which says that people who were born have a right to self-preservation, and accordingly, on similar things which provide their existence. I think that civil interests are life, freedom, health and absence of corporal sufferings, possession of such external well-beings as money, land, houses, domestic things» [1, p.18, 145]. By this, to our mind, D. Lock successfully started the content of private property as a natural inalienable human right.

J-J. Rousseau, P. Montesque, T. Jefferson, E. Kant, Dg. Mill, thinkers of the age Renaissance and Education, determined human rights (to life, freedom, property etc.) as sacred imperatives and founded the bases of the modern understanding of rights and freedoms of a person. Their ideas based on the theory of natural right, after social, economic and political shocks led to acceptance of American Declaration of Independence in 1776 and French Declaration of Human and Citizen Rights in August, 4 1789 , which marked a new era in the history of humanity. It is said in the last one: «p. 2. The guard of natural and inalienable human rights is the purpose of every political society. These rights are freedom, property, safety.... p. 17. The Right to ownership is inviolable and sacred, nobody can be deprived of his property, except some cases, when a public benefit is supported with a legal order, and obviously needs it. An obligatory condition in this case will be a previous payment of equitable reward [2, p. 24, 30] ».

Such ideas were protected and enriched by the prominent Ukrainian thinkers: G.Skovoroda, T. Shevchenko, I. Franko, L. Ukrainka, M. Groushevskiy, M. Dragomanov, O. Kistyakivskiy. A Special place in this list is occupied with the first in the world history written Constitution of P. Orlik, which declared the idea of the «renewal of natural right and equality» [3, p. 568, 575, 589; 4, p. 168; 5, p. 285-286]. Lawyer O. Kistyakivskiy marked the

necessity of limitation of the state authority with «inseparable, inviolable, inalienable human rights, the most important of which he called a right to dignant existence» [4, p.168]. In his turn G. Skovoroda determined the mentioned hierarchy of values, where A person, with his spiritual needs was put on the top of philosophical pyramid, and property was defined only as the limited necessity, that needs guard in these sizes. He said: «It is useless to state that the necessity of possession for a person is natural, for example, possession of the riches that exceed possibilities of moderate consumption» [5, p. 285].

At the same time the theoretical revisions of all these thinkers practically did not positively affect the real state of provision of rights and freedoms of things when of Ukrainian lands were joined the Russian and Austrian-Hungarian empires. At first, they were only partially introduced in operating normative-legal acts. Secondly, an extraordinary state constantly operating in those empires, when the important public relations were put in order not by laws, but by orders of governors, did not give a chance to develop these theoretical revisions [6, p.186-187].

However, a situation became worse on the Ukrainian territory, when bolsheviks won in the conditions of the civil war. In legal science of Soviet times, Leninist-Stalin looks on property, in the center of which there was a denial of private property, moreover, of a legal property as an inalienable human right had deep toots.

In Euroatlantic jurisprudence a bit later, in the middle of 40th of the XX th century, private property also yielded to other values on the upper stages of human rights. Many scientists, classifying human rights, stop to determine it separately and examine it among other rights or avoid the problem of right of material ownership at all.[7, p. 354; 139, p. 257, 258; 8, p.54-58].

We will mark that the reason of such a state has objective, historical, political, legal and social factors. After two world wars, where millions of people perished , after the concentrated centers of the fascist Germany, where human organs were raw material (property) for goods, and the concentrated centers of the Soviet empire, where people had been buried a live in foundations for non-fulfilment of norms of labour (creation of a new property), world communitie could not build a new civilization on material bases. Historical facts testify confidently, to one of the principal reasons of beginning of any war is the redistribution of the world and the spheres of influence, that is power capture and redistribution of the war spoils (property) [9, p. 624; 10, p. 379-384].

A person has become the ground of right of any practically democratic state and hadn't been an element of the state bureaucratic system any more his rights and freedoms become priority of the state and international policy, and his protection becomes a purpose and a primary task of the various state and international systems.

Searching the objective bases of non-admission of wars, genocide, totalitarian regimes, on the 10th of December, 1948 the General Assembly of UNO dopted and pronounced «the Universal Declaration of Human Rights», where Article 1, that was elaborated and formed by a genius Ukrainian scientst V.M. Koretsky, asserts: «All people are born free and equal in the dignity and rights. They are provided with mind and conscience and must operate in relation to each other the spirit of in fraternity». The inseparable natural human rights are as following: the right to life, to health; illegality of slavery; equality of rights to defence; protection from the illegal law proceeding; security of personal life; equality of men and women; freedom of movement; the right to refuge and others. Only Article 17, taking into consideration everything said above says: «Everybody has a right to his own property individually, and together with somebody else... nobody can be deprived of his property groundlessly » [11].

To our mind, change of values of the world society towards the priority of an rights of individual to life, to health, honor to dignity is correct.

The Ukrainians at those times had lived in the Soviet Union, where there had dominated the marxist - leninist economic and legal conception that had not recognized the main «western description» of human rights – their inalienable, fundamental and individual character, and also natural origin. That’s why the rights of a man, which were fixed in the texts of the Soviet constitutions, remained nominal and did not have the legal guarantees [12, p. 8]. Accordingly, only after the renewal of its independence in 1991, Ukraine began to enter gradually a normal flow of normative consolidation and real provision of rights and freedoms of a person and a citizen.

By that time the humanity had already formulated and confirmed the permanent system of protection of rights and freedoms of a persone and a citizen –International Bill (Charter) about Human’s Rights, including not only«Universal Declaration on Human Rights» but also «Pact of Public and Political Rights», «Pact About Economic, Social And Cultural Rights» (the two latter were adopted on December, 19 1966 and came into existence in 1976 after their ratification by 35 states) [13; 14; 15].

As an independent addition it is necessary to mark to this system, that on November, 4, 1953 the special European international - legal act – «Convention about Protection of Human Rights and Basic Freedoms», was adopted and which entered into action on September, 3, 1953. It is Clear, that in the conditions of lag from the world development, especially in the field of guard of the right to ownership, home jurisprudence moved exceptionally in direction of «adaptation to the Euro -Atlantic legal standards».

Legal activity attained some success. Article 3 of the Constitution of Ukraine asserts: «A person, his life and health, honor and dignity, inviolability and safety, are considered as the greatest social values in Ukraine ». Article 13 of

the Constitution of Ukraine determines: « The state provides protection of rights for all legal subjects of rights of property and management, social orientation of economy. All legal subjects' rights to property are equal before the law» [16]. The mentioned constitutional norms found the development in other home sources of right – Civil, Criminal, Economic codes of Ukraine, laws of Ukraine about amendments and supplements to the Code of Ukraine about administrative offences and others.

Thus, progressive Euro-Atlantic positions about maintenance and essence of human rights mentioned above became univer -recognized sally at the beginning of the XXI century.

The comparative analysis of the mentioned aspects points to the a conclusion, that it will be heavy for Ukrainian nation to enter the world community and not to bring national positive originality as a victim without fundamental home developments in the field of human rights. In the context of the modern understanding of the definition of «inseparable human rights» we will form the category of «private property as an inalienable natural human right».

To our mind, human rights are natural, inalienable factors of a person's existence in concrete - historical terms, identical for all individuals, objectively defined with the received level of the state and society development and set up at the level of international standards.

In many modern publications devoted to the mentioned subject, private property is determined as one of the rights of citizens. At the same time to such signs of the right of private ownership, as « priesthood », «inviolability» and «boundless domination» become more cool. Actually the refered tendency, in our opinion, has an offensive and irreversible character. The legal constituent of the marked before can be formed like this: in the interests of social development of the state and society, of provision of protection of all persons from the property of the high danger, the state limits an absolute of a proprietor related to his possession, use and order of his property.

Taking into consideration of such a situation we propose to divide all private property according to the criteria of its importance for a person into two parts:

- 1) private property as an inalienable natural human right;
- 2) other private property.

Private property as an inalienable natural right of a person and a citizen is a complex social, economic and legal category. The primary purpose of such a new definition consists of the selection among all large variety of private property, such its constituents which allow normal existing for a person. It must be under the increased guard of the state; the state must provide conditions for all its capable citizens to acquire it, and provide all the socially non-protected persons with it.

What does «normally» mean? The answer for this question is predetermined by biological and social motivation of a person's necessities. These necessities as a result of historical - natural and social development of a person are changeable. They can be called to satisfy a person's vital needs [17, p. 89].

The procedure of making the noted definition consists of the complex social, economic and legal research. In a legal aspect the given property differs almost by the complete identity of absolute and real right of ownership. The right to possession is an absolute right in this case. Nobody and never, can be deprived of the inalienable natural property which a person needs to exist, except in accordance with the decision of the court and in compliance with the law.

The state must carry out the increased guard of inalienable private property of man. Such a guard can be carried out with a complex in such basic directions, as: 1) making effective norms of right, that set an increased legal responsibility for illegitimate encroachments on it; 2) creation of conditions of provision of its self-protection; 3) establishment of the effective administrative regulation and control of operations about real estate; 4) input of obligatory valuable property insurance from this list; 5) material responsibility of the state in the case when a citizen lost such property.

It is necessary to use international standards. These criteria must be «normal»; and a citizen, the society and the state, with the leading role of the after must aspire them.

The results of the conducted analysis indicate to expedience of attributing to property which constitutes the inalienable natural private property of a man and a citizen, such as:

- 1) costs to provide permanent, balanced, highly-qualified food;
- 2) costs to provide diagnostics, other prophylaxis of diseases and professional, timely medical treatment of a man;
- 3) clothes, shoes, other objects, necessary for protection from natural factors;
- 4) costs to education (complete secondary is obligatory, higher – depending on the desire and progress of the previous education);
- 5) costs for house hold;
- 6) housing – according to the sanitary norms ratified in the society, other things necessary for the normal residence of a man;
- 7) means of communication and reception of information (telephone, television etc.);
- 8) motor vehicles;
- 9) costs to rest (annual rest out of scopes of permanent residence) etc [18].

The author does not put a purpose to define a complete list, quantity and quality of this property – that is a difficult social and economic task. In search of objective bases of legal settlement of society the resulted example in this sphere confirms that property exists, and a man cannot normally exist in modern conditions without it. This question needs motivated research of different scientific economic, social and legal sciences. It is important that such a property exists objectively, and all other private property left out of scopes of the noted category, is named as «other private property».

Such an approach, in our opinion, successfully provides differentiation of degree of guard of the right to private property. The inalienable private property of citizens gets an absolute guard from the state, and other private property finds its ordinary private and protection at the level with the state. Let's consider the most substantial signs of private property as an inalienable, natural human's and citizen's right.

At first, such property can be own not all the property, belonging to a person, but such property that provides his “normal” in the given society and at the given time needs on the basis of international standards.

Secondly, a person can never be deprived of such property by anybody, but by the state on the basis of law.

Thirdly, in the exceptional cases in the interests of a proprietor or other persons at severe adherence of principle of legality, a proprietor can be temporally deprived of his rights to use and dispose of such property by court or state administration.

Fourthly, such property cannot be confiscated; it can not be the article of bail and guarantee; cannot be leased; or alienated without the proper replacement.

Fifthly, the state carries out the increased legal and organizational guard of such property.

Sixthly, the state is obligated to create conditions for acquisition of property by a person. The methods given by the state to the citizens for acquisition of the noted property, are: compensation to the young married couple of the prepaid taxes, which were purposefully directed on the purchase of these things or redemption of percents on the credits of commercial banks they were bought for [18, p. 118-119].

As the conclusion we must say that private property as an inalienable natural human's and citizen's right is an inviolable, defined by society and recognized by the state on the basis of international standards, property and costs providing the normal necessities of existence to a man, in some historical, socio-economic conditions.

Literature:

1. Lock D. Selected philosophical works : in 2 t. – : Izd-vo sotsialno-ekonomicheskaya literatura, 1972. – Т. 2. – 532 s.
2. Мовичь Л. Права человека и гражданина. – С.-Пб : Книга издание «Голосъ» [між 1905-1913], – 47 с.
3. Шевченко Т.Г. Кобзар. – К. : Дніпро, 1987. – 639 с.
4. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник – Харків : Консум, 2001. – 656 с.
5. Філософія Григорія Сковороди – К. : «Наукова думка», 1972 – 309 с.
6. Популярна юридична енциклопедія / кол. авт. : В.К. Гіжевський, В.В.Голосніченко [та ін.] В.С. Ковальський (кер.) та ін. – К. : Юріком інтер, 2003. – 528 с.
7. Бачинін В.А., Журавський В.С., Панов М.І. Філософія права : словник. – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 408 с.
8. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А.М. Прохоров. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – 1632 с.
9. Юрій М.Ф. Соціокультурний світ України : монографія. – К., Кондор, 2004. – 738 с.
10. General declaration on human rights from 10 грудня 1948 р. // Doc. ООН / PES/ 217 A.
11. Шевчук С. Судовий захист прав людини : Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової доктрини. – Вид. 2-ге, випр. і доп. - К. : Реферат, 2007. – 848 с.
12. International pact about Civil and Political Laws from December, 16 1966 // Dock. UNO A/RES/2200 And (XXI).
13. International Pact about Economic, Social and Cultural Rights from December, 16 1966 // Dock. UNO A/RES/2200 And (XXI).
14. Decree of Presidium of Supreme Soviet of Ukrainian SSR «About Ratification of the International Pact about Economic, Social and Cultural Rights and International Pact about Civil and Political Laws» // Normative acts of Ukraine. Computer legal system. On the state on February 2008
15. Constitution of Ukraine // Information Of Supreme Soviet of Ukraine. – 1996. – № 30. – S. 141.
16. Приватне життя і поліція, Концептуальні підходи. Теорія та практика / авт. кол.; відп. ред. Ю.І.Римаренко. – К. : КНТ, 2006. – 2006. – 740 с.
17. Галунько В.В. Охорона права власності: Адміністративно-правові аспекти : монографія / за заг. Ред. В.К. Шкарупи. – Херсон : ХМТ, 2008. – 348 с.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Буслюк Інна Іванівна

студентка Херсонського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ

Побудова в Україні правової держави з ринковою економікою вимагає по новому звернутися до методологічних засад основних напрямків діяльності держави в екологічній сфері. В основу яких, як вважає Президент України В. Ющенко має бути покладено відродження української нації як єдиного життєствердного організму, що охоплює весь наш народ, всіх громадян [1, с. 5]. Відтак для регулювання і збереження екологічної безпеки необхідна урегульованість державно-правового життя країни.

Крім того, актуальність нашої роботи підтверджується конституційними положеннями, так як у відповідності до ст. 16 Конституції України «Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги а території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави».

Для цього слід посилити заходи щодо охорони довкілля та раціонального природокористування. Тому дослідження державно – управлінських рішень в екологічній сфері є на сьогодні надзвичайно актуальним та необхідним.

Тим самим демократичний і соціальний розвиток Українського суспільства в сучасних умовах об'єктивно сприяє виділенню як одного із основних напрямків держави – екологічну функцію.

Зазначену проблему вивчали провідні вчені О.В. Зайчук, В.І. Андрейцев, В.В. Галуцько, В.К. Губарев, В.П. Пастухов, С.В. Ківалова. Поряд з цим поза межами дослідження залишилися важливі аспекти виникнення й розвитку держави в екологічній сфері.

Метою доповіді є апробація наукового дослідження щодо розкриття змісту екологічної функції держави для умов правової соціальної правової держави, в якій будується громадянське суспільство.

В юридичній літературі не має одностайності, щодо розуміння економічної функції держави. Так в академічному курсі з Теорії держави і права за редакцією О.В. Зайчук екологічна функція визначається як охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, відновлення навколишнього середовища [2, с. 73].

В свою чергу В.І. Андрейцев вважає, що функції екологічного права – це основні напрямки впливу норм екологічного права на волю і поведінку суб'єктів екологічних правовідносин і забезпечення правопорядку в галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, гарантування екологічної безпеки [3, с. 26].

Інший вітчизняний вчений В.В. Галуцько до екологічної функції відносить питання забезпечення екологічної безпеки людини, захист навколишнього середовища [4, с. 63].

Також в юридичній літературі можна зустріти іншу визначення основних напрямків діяльності держави а екологічній сфері: «Природоохоронна або екологічна функція – це регулювання процесу використання природних ресурсів, збереження і відновлення природного середовища [5, с. 818]», вважає В.К. Губарев. «Екологічна функція – це охорона, відновлення і поліпшення природного середовища (В.П. Пастухов)[6, с. 20]».

Цікавим в цьому аспекті є точка зору С.В. Ківалова, який ототожнює природоохоронну та екологічну функцію і відносить до її складу: 1) регулювання процесу використання природних ресурсів; 2) збереження і відновлення природного середовища життя людини [7, с. 20].

Як видно із наведеного вище переважна кількість науковців (О.В. Зайчук, В.І. Андрейцев, В.В. Галуцько, В.П. Пастухов) вважають головною ознакою екологічної функції держави – охорона навколишнього природного середовища.

Поряд з цим такі вчені В.І. Андрейцев та В.К. Губарев відносять до одного із напрямків діяльності держави забезпечення правопорядку у галузі використання природних ресурсів. В свою чергу О.В. Зайчук і С.В. Ківалов виділяють серед ознак зазначеної функції такий напрямок діяльності держави як відновлення навколишнього середовища.

Своєрідною в цьому аспекті є розуміння зазначеного феномену В.А. Андрейцевим який відніс до складу екологічної функції також і волю і поведінку економічних відносин.

Зазначений аналіз привів нас до висновку, що найбільш слушно зміст екологічної функції держави розкрили О.В. Зайчук, В.І. Андрейцев, В.В. Галуцько та П. Пастухов. Ми в основному розділяємо точку зору зазначених вчених. Поряд з цим, на наш погляд також до основних напрямків діяльності держави в екологічній сфері відносяться державні заходи щодо забезпечення гарантії екологічної безпеки.

Таким чином, підтримуючи точки зору тільки що зазначених вище вчених, а також власного праворозуміння вважаємо, що до основних ознак екологічної функції держави відносяться:

- охорона навколишнього природного середовища;

- раціональне використання громадянами, органами державної влади та суб'єктами господарювання природних ресурсів;
- забезпечення екологічної безпеки людини та правопорядку в галузі використання природних ресурсів;
- гарантування екологічної безпеки громадян органами державної влади.

Отже, з урахуванням вище зазначених ознак, екологічна функція держави – це основні напрямки держави по забезпеченні екологічної безпеки в країні, охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання фізичними і юридичними особами природних ресурсів.

Джерела:

1. Послання Президента України Віктора Ющенка до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України // Урядовий кур'єр від 16 травня 2008 р. - № 88. – с. 4-5
2. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
3. Андрейцев В.І. Екологічне право: Курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. вузів. – К.: Вентурі, 1996. – 208 с.
4. Теорія держави і права: Навчальний посібник / Авт.-упоряд. В.В. Галуцько, Г.О. Пономаренко, В.К. Шкарупа; За заг. ред.. В.К.Шкарупи – Херсон: ВАТ «ХМД», 2008. – 280 с.
5. Губарев В.К., Трофимова З.В. Сучасний гуманітарний довідник школяра та студента. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2006. – 1248 с.
6. Основи правознавства: Навч. посіб. / В.П. Пастухов, В.Ф. Пеньківський, В.П. Капелюшний, О.В. Ришкова; За заг. ред. проф. В.П. Пастухові. – К.: Школа, 2003. – 380 с.
7. Основи правознавства: Навчальний посібник. Видання шосте / Ківалов С.В., Музиченко П.П., Крестовська Н.М., Крижанівський А.Ф. – Х.: «Одіссей», 2006. – 368 с.

ЮРИДИЧНА ОСОБА В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ПРАВА

*Воронюк Олександр Олександрович
аспірант Університету економіки та права «КРОК»*

Суб'єкти права – наріжний камінь будь-якої правової системи. Без них не можуть існувати жодні правовідносини, адже категорія «суб'єкт права» є соціально-правовою категорією, і відповідно, існує тільки в

правовій дійсності. Безумовно, в сучасній юриспруденції юридична особа визнається суб'єктом права. Виходячи з того, що юридична особа виступає суб'єктом права, насамперед, належне правове регулювання створення, діяльності і припинення існування юридичної особи, особливостей її участі в суспільних відносинах, має важливе практичне значення.

Поява нового учасника права, такого як юридична особа, вже давно не є винятковою подією, оскільки один з відомих постулатів римського права: *omnis persona est homo, sed non vicissim*, що означає - кожна особа (суб'єкт права) є людина, але не навпаки, відповідно до якого людина як суб'єкт права майже ототожнювалася з поняттям *persona* (особа), тобто вважалась єдиним учасником відносин власності та торгового обігу, вже не знаходить свого застосування у сучасній юриспруденції.

Можна виділити дві найбільш поширені наукові точки зору на визначення суб'єкта права. Перша точка зору полягає у тому, що суб'єкт права визначається як матеріальна особа, фізична особа [1]. При цьому підході фізична особа - це є дійсний суб'єкт права, а юридична особа – це не власне правове явище, а сукупність майнових прав та обов'язків або сукупність людей, або те чи інше. Такий погляд на суб'єктів права, на нашу думку, є дещо обмежений.

Друга точка зору полягає у тому, що суб'єкт права розглядається як абстракція, як абстрактна особа [2; 3; 4], яка є реальною не в матеріальному розумінні, а в соціально-правовому розумінні. Адже суб'єкт права можна розглядати як юридичний зліпок з особи фізичної, який отримали в результаті абстрагування від несуттєвих з точки зору права особливостей останньої. На нашу думку, саме підхід до розуміння суб'єкта права як певної абстракції, соціально-правової реальності, абстрактної особи є таким, що заслуговує на увагу та подальше його дослідження.

Вважаємо, що при дослідженні місця юридичної особи в системі суб'єктів права слід виходити з того, що поняття «юридична особа» має загально правовий характер та охоплює всіх суб'єктів права у всіх галузях права, які не є фізичними особами. Слід погодитись з думкою В.С. Нерсисянца про те, що загально правове значення категорії «юридична особа» в різних галузях права проявляється в різноманітних формах. Найбільшого розвитку дана категорія отримала в сфері цивільного права. Але загальноправове поняття юридичної особи не зводиться лише до цивільно-правового значення цієї категорії та не обмежується лише сферою приватних (майнових та особистісних немайнових) відношень, сферою приватного права [5, 512-514]. В сфері публічно-владних відносин всі суб'єкти права мають відповідно свій публічно-правовий профіль та статус і в якості юридичних осіб в цій сфері, як стверджує В.С. Нерсисянц,

виступають публічно-правові юридичні особи (різноманітні посадові особи, державні органи та держава в цілому) у вигляді суб'єктів зі спеціальним публічно-правовим статусом (компетенцією).

В юридичній літературі представлені різні класифікації суб'єктів права. Класифікація, яка є найбільш поширена, полягає у поділі суб'єктів права на фізичних осіб (індивідів, людей) та юридичних осіб. Але існують зовсім різні критерії такого поділу, зокрема:

- природній чи штучний (раціональний) характер суб'єкту права [6], відповідно до якого фізична особа є природним суб'єктом права, а юридична особа є штучним суб'єктом права;

- первинно-похідний критерій, відповідно до якого фізична особа є первинним суб'єктом права, а юридична особа є похідним суб'єктом права [7, 107-151];

- колективно-індивідуальний критерій, згідно з яким під фізичною особою слід розуміти особу індивідуальну, одиничну, а юридичні особи, в свою чергу, є особами колективними [8, 166];

Що стосується точок зору, які були висловлені по проблемі класифікації суб'єктів права в радянський період, то для радянської правової науки є очевидним, що суб'єктами права можуть виступати тільки люди, які мають свідомість та волю, а також організації, що створюються людьми, які ведуть ту чи іншу діяльність в кінцевому рахунку також відповідно до волі і в інтересах суспільних груп людей, класів або всього народу [9, 33].

В пострадянський період погляди науковців на проблему класифікації суб'єктів права суттєво не змінилися. Термін «юридична особа» у вітчизняному праві почав застосовуватися для позначення суб'єктів цивільних (а в подальшому й інших) правовідносин, що не є фізичними особами, однак не всіх цих суб'єктів, а лише окремого кола організацій. У подальшому це коло термінологічно диференціювалося у традиційні для вітчизняної юриспруденції: підприємства, установи та знову ж таки організації.

Останнім часом все більше з'являється правознавців з новими поглядами на проблему класифікації суб'єктів права. Особливо звертає на себе увагу погляд С.І. Архіпова на класифікацію суб'єктів права, який класифікує суб'єктів права на первинні та похідні. В якості первинного суб'єкта права виступає людина, але не як «приватна», «фізична особа» та не як юридична особа, а як єдина правова особистість, яка об'єднує в собі приватноправові ролі в цивільних, сімейних, інших «приватних» відносинах, та публічно-правові функції, види діяльності. Людина знаходиться в центрі правової системи і повинна виступати як засновник, творець держави, приватних корпорацій та всієї системи права [2, 248]. Похідними від людини суб'єктами права є фізичні та юридичні особи, які

виступають в праві як відокремлені, автономні правові особи, самостійні правові центри, окремі ділянки правовідносин. Дійсним «субстратом» похідних суб'єктів є не люди (одиночні особи чи колективи) та не майно (речі), а правові якості, ознаки людини, зокрема його правова воля, правова свідомість, правова діяльність. Від правової особистості людини відсікається все «приватне», «індивідуальне», та поміщається у форму «фізичної особи», а все «загальне» (загально соціальне, корпоративно-правове) закладається у форму юридичної особи [2, 250-291]. Правова особистість, на думку С.І. Архіпова, не помирає разом з людиною як фізичною істотою, вона зберігає своє існування, оскільки право визнає та охороняє посмертну волю людини, гарантує його авторські та інші права, які тісно пов'язані з особистістю померлої особи [2, 270-272].

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що переважна більшість вище наведених поглядів на суб'єкти права та місце в системі суб'єктів права юридичної особи, вже застарілі та потребують подальшої теоретичної переробки з врахуванням вимог сучасної правової системи. Вважаємо, що суб'єкт права слід розглядати як соціально-правову реальність, як абстракцію, яка відмінна від фізичної реальності, адже для права не має значення фізичні властивості людини та організацій, майновий, людський субстрат юридичної особи, а важливі лише їх правові ознаки, якості, які і визначають їх як суб'єктів права.

На наш погляд, при розробці сучасного поняття «суб'єкт права» та поняття «юридична особа» слід утриматись від спокуси розширення кола суб'єктів права, а прагнути до певної уніфікації суб'єктів права. Головна небезпека, яка чекає як дослідників права, так і законодавця на шляху розширення складу суб'єктів права, полягає у спробах розщепити цілісність суб'єктів права на багато ролей – «мікросуб'єктів права»: державних службовців, депутатів, індивідуальних підприємців, студентів, членів трудових колективів, громадян держави, іноземців, осіб без громадянства тощо. Кожній з цих ролей присвоюється особлива правосуб'єктність, титул самостійного суб'єкта права. Цілісна правова особистість опиняється розірваною галузевими науками та галузевим законодавством на частини і за кожною з цих частин декларується своя правосуб'єктність, свій правовий статус [2, 240]. Для того, щоб запобігти розщепленню цілісності такого суб'єкта права як юридична особа, необхідно прагнути того, щоб форма юридичної особи могла бути застосована до максимально широкого кола соціальних суб'єктів, які здатні виступати в правовій комунікації як певна правова єдність, яка подібна до індивіда.

Література:

1. Кравчук В.М. Соціально-правова природа юридичної особи: Дис. канд. юр. наук: 12.00.03. – Львів, 2000. – 186с.
2. Архипов С.И. Субъект права: теоретическое исследование. – СПб.: Издательство Р.Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. – 469с.
3. Покровский И.А. Основные проблемы гражданского права. – 4-е изд. – М.: «Статут», 2003. – 351с.
4. Коркунов Н.М. Лекции по общей теории права. – СПб., 1914. – 379с.
5. Нерсисянц В.С. Общая теория права и государства: Учебник для вузов. – М.: Норма, 2004. – 552с.
6. Первомайський О.О. Участь територіальної громади у цивільних правовідносинах: Дис. канд. юр. наук: 12.00.03. – Харків, 2003. – 202с.
7. Генкин Д.М. Значение применения института юридической личности во внутреннем и внешнем товарообороте в СССР.: Сборник научных трудов Московского института народного хозяйства им. Г.В. Плеханова. – М., 1955, вып. IX. – С.3-36.
8. Д. И. Мейер. Русское гражданское право. Ч.1 Репринтное издание 1902 г. – М.: Статут, 1997. – 290с.
9. Мицкевич А.В. Субъекты советского права. – М., 1962. – 211с.

ДЕВОЛЮЦІЯ В СИСТЕМІ КОНСТИТУЦІЙНИХ РЕФОРМ БРИТАНСЬКИХ ЛЕЙБОРИСТІВ (1997–2007 РР.): ДЕРЖАВНО- ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ

Грубінко Андрій Васильович

*кандидат історичних наук, кафедра теорії та історії держави і права
юридичного факультету Тернопільського національного економічного
університету*

Впродовж сторіч британська демократія демонструвала гнучкість і здатність адаптуватися до нових реалій. Конституція Великої Британії створила той тип держави, який з пошаною відносився до традицій і при цьому швидко реагував на зміни соціально-політичних умов. Поєднання змінюваних і постійних владних структур створювало оптимальний баланс, який забезпечував як зміну влади і оновлення політичного курсу, так і його спадкоємність. Процеси, що зумовили перехід Британії від індустріального до постіндустріального типу розвитку – нові принципи економічної діяльності, соціальна фрагментація, культурні зрушення, глобалізація, торкнулися усіх сторін життя суспільства, включаючи

політичний (реформування вищих органів влади) та адміністративно-територіальний устрій країни.

Реакцією британського істеблішменту на зазначені процеси стало правління новолейбористських урядів Т. Блера у Великій Британії протягом 1997–2007 рр., відоме як час активного перетворення британської держави та суспільства, досить рішучого перегляду традиційних і значною мірою застарілих форм державно-політичного життя країни. Тому метою цієї статті є короткий огляд особливостей реалізації програми деволюції лейбористських урядів Великої Британії як одного з найяскравіших напрямів конституційного реформування в країні на рубежі ХХ–ХХІ століть.

Зазначеній проблематиці приділено вагому увагу у працях британських дослідників В. Богданора, К. Роббінса, Дж. Мітчела, Ч. Джеффри та ін., російські фахівці С. Перегудова, Ал. Громико, Е. Шавалєєвої, Н. Капітонової. Натомість українські дослідники не приділили зазначеній проблемі значної уваги. Оглядово її представили в своїх працях Н. Яковенко та В. Крушинський. Серед джерел дослідження відзначимо відкритість для широкої громадськості британських урядових документів (програм, законодавства, урядових рішень і звітів) з проблеми деволюції.

Короткий оксфордський політичний словник дає таке визначення поняттю “деволюція” – це передача повноважень із вищого рівня урядування на нижчий [1, с.164]. Вона є своєрідним різновидом федералізації. У випадку з Великою Британією це означає часткову децентралізацію владних повноважень на користь регіональних органів влади суб’єктів Сполученого Королівства – Англії, Шотландії, Північної Ірландії та Уельсу. Деволюція розглядалася як важливий засіб нейтралізації місцевого сепаратизму, а також підвищення громадської активності населення. Одним з важливих завдань було також прагнення уряду наблизити Велику Британію до політичної структури Євросоюзу з його активною регіональною політикою [2, с.23]. Лондон розраховував на те, що посилення регіонів укріпить британські позиції в ЄС в цілому.

Проблема деволуцій в Британії, що є складовою конституційної реформи, має давнє історичне коріння. Наприкінці ХІХ ст. значного розмаху набув рух за національне самоврядування, який перетворився на кризу лише в Ірландії. У 70-і роки ХХ ст. він відродився в Уельсі і Шотландії, висунувши вимоги деволуції і навіть надання незалежності Шотландії. Ірландська проблема знову виникла в 60-х роках, набула перманентного характеру, єдина потребувала значних фінансових затрат та навіть застосування воєнної сили. Англо-ірландська угода 1985 р. надала право голосу ірландському уряду з питань політики, безпеки і права. Однак суттєвого зрушення розв’язання проблем деволуції набуло

лише за часів уряду Т. Блера. Зазначимо, що проведення адміністративних реформ було безпосереднім інтересом лейбористів, які йшли на вибори під гаслом продовження деволюції та мали значну підтримку у населення регіонів Британії.

Отож перший практичний крок в здійсненні деволюції був зроблений в Ольстері. Досягнення мирного врегулювання в Північній Ірландії було проголошено одним з пріоритетних завдань політики лейбористського уряду. В результаті зусиль центральної влади та уряду Ірландії за посередництва США 10 квітня 1998 р. вдалося підписати т. зв. Угоду Страсної п'ятниці, що стала важливим кроком в тривалому пошуку мирного врегулювання. Угода отримала високу оцінку з боку керівництва опозиційної до уряду консервативної партії як "історична" подія. Угода була схвалена 71,2 % і 94,4 % жителів Північної Ірландії та Ірландської Республіки відповідно на проведеному в травні 1998 р. референдумі [3, с.67]. Підписання документа було доповнене так званим економічним пакетом у 350 млн. ф. ст., виділених урядом на розвиток Ольстера. Ці ресурси передбачалося витратити на будівництво шкіл, доріг, навчання безробітних та інші цілі. Передача повноважень законодавчому (Північноірландська Асамблея) та виконавчому (Виконавчий комітет Ольстера) органам Північної Ірландії ухвалена парламентом Великої Британії 30 листопада 1999 р., а 1 грудня королева Єлизавета II затвердила закон. Офіційна передача повноважень відбулася 2 грудня 1999 р.

На відміну від консерваторів лейбористи завжди підтримували ідею шотландського самоврядування. Саме лейбористський уряд Дж. Каллагана в 1979 р. провів референдуми в Шотландії і Уельсі з цього питання, в результаті яких прихильники деволюції отримали відповідно 52 % і 20 % голосів. Перша спроба деволюції завершилася невдачею, бо в цілому не була підтримана жителями цих регіонів. Друга спроба була зроблена урядом Т. Блера. Через три місяці після приходу лейбористів до влади у вересні 1997 р. в Шотландії та Уельсі проведені референдуми з питання надання автономії. Цього разу за створення шотландського парламенту проголосували 74,3 % (з них 63,5 % – за право парламенту регулювати рівень оподаткування). В Уельсі створення асамблеї підтримали 51,3 % учасників референдуму. За його результатами Шотландія вперше з часів правління королеви Анни отримала власний парламент (вибори до якого проведені за системою пропорційного представництва в травні 1999 р.), а Уельс – Асамблею (також травень 1999 р.) [4, р.105].

У Шотландії і Ольстері нові органи отримали виняткові законодавчі повноваження в галузях освіти, охорони здоров'я, місцевого самоврядування, економічного розвитку, навколишнього середовища, рибальства, сільського і лісового господарства, спорту і мистецтва. Крім

того парламент Шотландії може вводити прибутковий податок в межах 3 %. Центральний уряд втратив право вето щодо рішень місцевих органів з цих питань. Такі найважливіші функції як конституційний устрій країни, оборона, зовнішня політика, національна безпека, іміграція, єдиний ринок товарів і послуг, питання регулювання транспорту, радіомовлення, політика соціальних пільг, центральні економічні та фінансові рішення залишилися за Вестмінстером [5]. Центр зберіг право в деяких випадках (без уточнення, в яких саме) займатися законотворчістю в тих областях, які перейшли в компетенцію нових адміністрацій, що, за оцінками експертів, може в майбутньому викликати невдоволення регіонів [3, с.68].

Законодавчі акти 1999–2000 рр. передали місцевим органам влади повноваження з розробки стратегії розвитку своєї адміністративної одиниці, вдосконалення економічної, соціальної та екологічної ситуації. З метою задоволення потреб громадян органам місцевого самоврядування поставили в обов'язок здійснювати співпрацю з представниками бізнесу, громадськості, некомерційних організацій. Визначено нову схему центрально-місцевих взаємин: центр здійснює оцінку якості виконання місцевою владою своїх функцій, за підсумками якої регіони можуть отримати доступ до нових ресурсів і більшу незалежність за допомогою ослаблення центрального регулювання. До практики увійшли регулярні консультації міністрів і місцевих лідерів, насамперед з питань введення нового законодавства.

Однак необхідно зазначити, що регіони на даний момент не підтримують подальшого процесу можливого повного відокремлення від центру. Згідно референдумів, проведених в Уельсі у 2001 р. і в Шотландії у 2002 р., за цей процес висловилися лише 12 % і 30 % відповідно [6].

В Англії лейбористами була реалізована набагато помірніша форма деволуції. У 1998 р. тут були створені регіональні агентства розвитку і регіональні асамблеї. Повноваження агентств локалізуються в соціально-економічній сфері – комунальне обслуговування, житлове будівництво, економічний розвиток регіонів. У перспективі також заплановано обирати регіональні асамблеї у кожному з 9 адміністративних регіонів Англії.

Зміни у розподілі владних повноважень стосувалися також столиці Великої Британії. У 2000 р. відновлено структуру виборних органів у Великому Лондоні: відбулися вибори в законодавчий орган міста, який був скасований урядом М. Тетчер через засилля в ньому лейбористів. Мером Лондона був вибраний один із лідерів лівих сил Кен Лівінгстон, який пробув на цій посаді до весни 2008 р. Прерогативи мера Лондона обмежені адміністративно-господарськими питаннями.

Наведені зміни в політичній системі Великої Британії дослідники оцінюють як суттєву стадію наближення країни до загальноєвропейських процесів оновлення і модернізації [2, с.23]. У результаті деволуції значно

підвищилася громадянська активність в регіонах, був частково нейтралізований місцевий сепаратизм. У той же час дослідження системи і компетенції органів регіонального і місцевого управління країни в період 1997–2007 рр. дозволяє зробити висновок, що їх правове регулювання потребує подальшого коректування, пов'язаного з ліквідацією ряду недоліків в ході становлення і розвитку реформованої системи управління. Розвиток інституту регіональних асамблей свідчить про підвищення їх статусу. Проте ряд виконуваних ними функцій вступає в суперечність із законодавчо закріпленим за органами місцевого самоврядування обов'язком стратегічного планування і розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Процес модернізації системи регіонального і місцевого управління виявився в цілому досить суперечливим. Не дивлячись на те, що центральний уряд неодноразово підкреслював свою прихильність ідеї децентралізації влади, парламент Шотландії та Асамблея Уельсу часто перебувають під фінансовим і правовим пресингом Лондона. До того ж досі не розроблений чіткий алгоритм, керуючись яким урядові департаменти могли б диференціювати свої функції: які з них відносяться до Великої Британії в цілому, а які до окремих регіонів. Як наслідок переважна більшість дослідників британської деволюції схильні вважати процес децентралізації в країні половинчатим і таким, що не отримав логічного завершення [2, с.26; 7, с.49]. Чітке правове закріплення компетенції органів регіонального і місцевого управління не тільки забезпечить їх стійке функціонування, але й стане стабілізуючим чинником системи державної влади Сполученого Королівства.

Незважаючи на певні недоліки зазначених реформ, що у значній мірі зумовлені об'єктивними чинниками, процес деволюції у Великій Британії став певним зразком для вирішення регіонально-територіальних проблем з елементами національної самоідентифікації для всієї Європи, показав високий рівень політичної культури британського центрального та регіонального істеблішменту, вміння досягати загальнодержавного консенсусу демократичними політико-правовими засобами.

Література:

1. Короткий оксфордський політичний словник / Пер. з англ.; За ред. І.Макліна, А. Макмілана. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2006. – 789 с.
2. Шавалеева Э.Н. Государственные реформы правительства Э. Блэра (1997 – 2006 гг.): Автореферат дис. ... канд. ист. наук: 07.00.03 / Уральский государственный университет им. А. М. Горького. – Екатеринбург, 2007. – 29 с.

3. Капитонова Н.К. Великобритания в конце XX – начале XXI века: от консерваторов к лейбористам: Учебное пособие / Н. К. Капитонова. – М.: МГИМО(У) МИД России, 2003. – 128 с.
4. Robbins K. Devolution and foreign policy // International Affairs. – 1998. – January. – Vol. 74. – №1. – P. 104-110.
5. Devolution: Economy and Finance // www.devolution.ac.uk/Briefing_papers.htm
6. Devolution Briefings. Findings from the Economic and Research Council's. Research Programme on Devolution and Constitutional Change. The Elections in Scotland and Wales: What's at Stake? Briefing No. 1, April 2003 // www.devolution.ac.uk/Briefing_papers.htm
7. Великобритания: эпоха реформ / Под ред. Ал. А. Громыко. – М.: Издательство “Весь Мир”, 2007. – 536с.

ПРОБЛЕМА РОЗКРИТТЯ ЗМІСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

*Дорошенко Наталія В'ячеславівна
студентка Херсонського юридичного інституту Національного
університету внутрішніх справ*

На сучасному етапі розвитку української держави все більшого значення набуває втілення в життя нових пріоритетів і цінностей, які прямо пов'язані з розвитком суспільства. Основним регулятором важливих суспільних відносин є держава, яка за допомогою права вносить в них прогнозованість та зрозумілість. На конституційному рівні закріплені різні напрямки впливу держави на суспільство. Серед них виділимо положення про те, що держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом (ст.13 Конституції України) [1].

Реалізація їх значною мірою залежить від визначення методологічних засад економічної функції держави. Саме в цій площині знаходяться ті вихідні положення, які при деталізації будуть забезпечувати права і свободи широкого загалу громадян. Сучасна економіка потребує нової енергії та нових ідей [2, с.1].

Слід зазначити, що в юридичній літературі дослідження економічних функцій держави, приділялась певна увага. Питання визначення та оптимізації економічних функцій знайшли своє відображення в роботах таких вчених, як - М.В. Кравчук, В.В. Галуцько, С.В. Мочерний, О.В. Зайчук, С.С. Алексєєв, О.Ф. Скакун, В.Ф. Погорілко

Завдяки доробку цих вчених були розроблені теоретико-методологічні засади розуміння економічної функції держави. Разом з тим, як в теорії так і в практиці державотворення залишаються неврегульованими та потребують додаткового дослідження деякі положення цієї проблеми.

Метою доповіді є висвітлення основоположних економіко-правових відносин ринкової соціальної держави та виведення на цій основі власної дефініції економічної функції держави.

В юридичній літературі можна знайти множину розкриття змісту економічної функції держави.

Так М.В. Кравчук вважає, що економічна функція складається з двох основних компонентів: а) господарсько-стимулююча (створення умов для розвитку виробництва, захист різних форм власності) ; б) господарсько-організаційна (програмування і організація виробництва на державних підприємствах, розпорядження об'єктами державної власності, забезпечення прав громадян на підприємницьку діяльність); в) науково-організаторська (організація та стимулювання наукових досліджень) [3, с. 42].

В свою чергу О.В. Зайчук дає визначення економічної функції по наступному, вона: «забезпечує нормальне функціонування і розвиток економіки, у тому числі засобами охорони існуючих форм власності, організації зовнішньоекономічних зв'язків [5, с. 73]».

Найбільш широко зміст економічної функції держави розкрив вітчизняний вчений С.В. Мочерний. На його думку в економічній сфері держава забезпечує: 1) запровадження національного демократичного економічного планування; 2) запровадження регіонального регулювання та планування через укладання контрактів між державою та окремими великими підприємствами, компаніями, введення до складу керівництва компаніями представників центральних та місцевих органів держави, а також профспілок споживачів, тощо; 3) здійснення через центральний банк єдиної грошово-кредитної політики; 4) проведення регіональної політики, тобто забезпечення рівномірного розвитку регіонів країни, планомірного розвитку продуктивних сил у межах цих регіонів, а також, всього народногосподарського комплексу; 5) послаблення та усунення екологічної кризи; 6) розвиток економічної (будівництво доріг, мостів, каналів тощо), та значною мірою соціальної (будівництво навчальних закладів охорони здоров'я) інфраструктури; 7) розвиток фундаментальних та частково прикладних науково-прикладних досліджень, які не віддають швидкої віддачі, прискорений розвиток науки в системі « наука-техніка-виробництво»

8) створення раціональних умов розвитку дрібних та середніх підприємств; 9) здійснення антициклічного та антикризового регулювання економіки;

10) здійснення антимонопольної діяльності, роздержавлення, приватизації, реприватизації, націоналізації, денационалізації; 11) забезпечення справедливого розподілу та соціального захисту громадян;

Розвиток державної форми власності, а водночас і економічних функцій держави, у наш час забезпечення розвитку всієї економічної системи, її нормальне відтворення на розширеній основі, створення умов для прогресу кожного елемента системи продуктивних сил, послаблення, а по змозі й запобігання економічним кризам [4, с. 221].

Аналіз розуміння економічної функції держави провідними вченими юристами та економістами привів нас до наступного.

В юридичній літературі є сталою точкою зору, що до основних ознак економічної функції держави відносяться наступні елементи: 1) забезпечення прав громадян на підприємницьку діяльність; 2) нормальне функціонування та розвиток економіки; 3) організація та стимулювання наукових досліджень. Таку точку зору поділяють М.В. Кравчук, О.В. Зайчук, С.В. Мочерний, В.В. Галуцько, О.Ф. Скакун.

Поряд з цим деякі науковці, виділяють інші ознаки економічної функції держави. Так наприклад, М.В. Кравчук відносить до основного напрямку діяльності держави - забезпечення та контроль рівномірного розвитку регіонів країни.

Але найбільш повно економічну функцію держави розкрив економіст С.В.Мочерний. На його погляд до її складу додатково входить: створення раціональних умов розвитку дрібних та середніх підприємств; програмування та прогнозування економіки; дослідження та організація зовнішньоекономічних зв'язків; здійснення грошово-кредитної політики; запобігання та послаблення екологічних проблем; максимальне регулювання ринку; введення засобів охорони, щодо нормального функціонування економіки. [6, с. 27]

Серед запропонованого різноманіття думок на наш погляд найбільш вивішену позицію займають М.В.Кравчук, О.В.Зайчук, В.В.Галуцько. Поряд з цим якщо не звертати на економічний уклін цікавою і для юриспруденції будуть деякі елементи економічної функції запропоновані С.В.Мочерним. Так наприклад до складу змісту основного напрямку діяльності держави в економічній сфері доцільно віднести – програмування та прогнозування економіки.

Таким чином з урахуванням точок зору вище зазначених вчених а також власної правосвідомості, на нашу думку до основних ознак, які могли б запобігти екологічній проблемі в певній державі, відносяться:

- забезпечення прав громадян, іноземців та осіб без громадянства на підприємницьку діяльність;
- удосконалення наукових досліджень, щодо розвитку економіко правових відносин;

- стратегічне та вибіркоче програмування та прогнозування економіки;
- здійснення грошово-кредитної політики;
- обмежене регулювання ринку в стратегічних галузях, що впливають на безпеку країни;
- дослідження та організація зовнішньоекономічних зв'язків.

Отже, з урахуванням вище наведених ознак на нашу думку економічна функція держави – це діяльність органів державної влади щодо забезпечення прав фізичних та юридичних осіб на підприємницьку діяльність, регулювання економічних відносин, стратегічного планування та обмеження монополізму.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – с.141.
2. Іщенко Г. Сучасній економіці – нову енергію // Урядовий кур'єр від 20 травня 2008р. - № 90 (3750). – с.1-3.
3. Теорія держави і права (опорні конспекти). Навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / Авт.- упоряд. Кравчук М.В. – К.: Атіка, 2003. – 288 с.
4. Теорія держави і права: Навчальний посібник Авт.-упоряд. В.В.Галуцько, Г.О.Пономаренко, В.К.Шкарупа; За заг. ред. В.К.Шкарупи – Херсон: ВАТ «ХМД», 2008. – 280 с.
5. Теорія держави та права. Академічний курс: підручник / За ред. О.В.Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
6. Економічна теорія: Посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – 592 с.

ПРАВОВА ГАРМОНІЗАЦІЯ ЯК МЕТОД ПРАВОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ (ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Семеній Юлія Олександрівна

студентка факультету підготовки юристів для МЗС України

Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

Запорукою успішної євроінтеграції України є приведення її законодавства у відповідність з законодавством Європейського Союзу. На даний момент, Верховна Рада України, приймаючи нові закони, керується міркуваннями політичної доцільності і прагненням задовольнити бізнесові інтереси, забуваючи про стандарти правового регулювання аналогічних

суспільних відносин у Європейському Союзі. Але політична та економічна інтеграція неможлива без успішної правової інтеграції.

Під правовою інтеграцією прийнято розуміти діяльність спрямовану на зближення правових систем з метою спільного ефективного регулювання суспільних відносин. Методами правової інтеграції є правова гармонізація та правова уніфікація.

Гармонізація (від грец. *harmonia* - „співзвуччя, злагода», що відповідає етичним законам узгодженості частин у розчленованому цілому) – це процес проведення комплексу заходів по усуненню розбіжностей в правотворчості, правозастосуванні та право розумінні в різноманітних правових системах. Розрізняють наступні рівні гармонізації позитивного права: узгодження елементів норми в межах власне правової норми; в межах одного акту за певними критеріями на основі вимог юридичної техніки; в межах блоку (пакету) нормативних актів, пов'язаних одним предметом регулювання.

Слід відзначити, що до середини 80-х рр. ХХ ст. зближення норм національного законодавства, нормативних і адміністративних актів в межах ЄС відбувалося, головним чином, у рамках концепції «суворої гармонізації», коли на підставі ст. 94 (колишня 100) Римського Договору приймалися на основі одноголосного схвалення, так звані, «вертикальні» директиви, що встановлюють з урахуванням найдрібніших подробиць європейські стандарти для окремих видів продуктів. В 1985р. був затверджений «новий підхід» до технічної гармонізації і розробки нормативів, основними принципами якого були взаємне визнання, взаємне інформування і цілеспрямований характер – так звана, «горизонтальна» гармонізація, що охоплює певну сферу суспільних відносин.

Правова гармонізація у порівнянні з уніфікацією є більш гнучким інструментом правової інтеграції, оскільки передбачає узгодження правових принципів, цінностей, правової культури і, звичайно ж, європейського законодавства з національним законодавством. Гармонізація дозволяє досягти функціональної рівноваги правових актів, забезпечити ту міру їх збалансованості між собою, яка дозволить правовим системам функціонувати та розвиватися в одному напрямку.

Гармонізація – це не лише діяльність владних суб'єктів правових систем, а й процес, що опосередковує організаційну, освітню та інші види діяльності, пов'язані з нормативною складовою процесу інтеграції.

Особливе значення для процесу гармонізації національного законодавства з правом міжнародних інституцій набуває методологія порівняльного правознавства, яка дозволяє аналізувати та порівнювати різноманітні акти двох або більше правових систем. Від правильного використання методології порівняльного правознавства залежить розуміння закономірностей та випадковостей у правовому регулюванні

тих або інших суспільних відносин, можливість виявлення глибинних причин виникнення актів та динаміки їх змін.

РОЛЬ ЕЛІТИ В СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ В КОНТЕКСТІ ПОГЛЯДІВ Х. ОРТЕГИ-І-ГАССЕТА

Ткач Тетяна Петрівна

ад'юнкт кафедри теорії держави та права Київського національного університету внутрішніх справ

Проблема еліти та маси в філософії сягає ще часів Давньої Греції. Вже Платон в рамках античного філософствування сформував основні принципи елітарного світогляду, які він виклав в своєму вченні про три частини душі (розумну, вольову та афективну) та відповідному розподілу на три типи громадян (мудреці, воїни та ремісники). За Платоном, функції управління державою можуть виконувати тільки люди з розумною душею, аристократи духу, мудреці. Середньовічна філософія пронизана ідеями елітаризму – про те, що монарх як вибраний, помазаник Божий може управляти народом, як пастух – стадом. Епоха Відродження продовжує розвивати ідеї теорії еліт, тобто права на владу та вищості вибраної меншості, проте більш посилюються індивідуалістичні мотиви, так як виникає впевненість в силах людини як особистості. Філософська думка Нового часу та епохи Просвітництва розвиває загалом проблематику егалітаризму, ідеї загальної рівності прав та можливостей незалежно від освіти та походження тієї чи іншої людини.

20 ст. характеризується зламом стереотипів, які формувалися протягом тисячоліть, суттєвими змінами в соціальній структурі, посиленням соціальної напруги, різнобарвністю спектра соціально-політичних сил в «нових демократіях», пошуком нових форм в літературі, мистецтві, філософії. Започаткована в 19 ст. теорія еліт Г. Моски та В. Парето, сьогодні вона стає все більш актуальною, набуває нового змісту та форми.

Розвинув та доповнив ідеї теорії еліт й іспанський філософ та культуролог Х. Ортега-і-Гассет, який вперше заговорив про відносність поняття еліти та маси, вважаючи, що визнана суспільством еліта не обов'язково є нею насправді.

Досліджуючи феномен появи, становлення та розпаду державності та цивілізацій найбільш визначних імперій та держав в історії людства (таких як Греція, Рим, Османська імперія) Ортега-і-Гассет виводить прямопропорційну залежність з розквітом та виродженням вибраної меншості нації, її еліти. «Суспільство приходить в занепад, тому що вироджуються ті, що при владі, та всі робляться черню» [3, с.72].

Яким же чином створюється еліта, як саме проходить процес відбору до вибраної меншості суспільства? Існування еліти як неодмінної частини будь-якого суспільства необхідно прийняти як аксіому, оскільки даний факт доведений історією. Вчення про рівність усіх верств населення не знайшло свого втілення, було зруйноване життєвими досвідом, адже незаперечним фактом є той, що кожна людина від народження відрізняється від іншої фізичними, матеріальними якостями, що ставить їх на різні щабелі розвитку. В будь-якій групі, в кожному соціумі виділяється окрема меншість, яка за своїми якостями та характеристиками суттєво відрізняється від загальної маси, що беззаперечно сприймає решта, у зв'язку з чим керує і волі якій підкоряються інші. Бердяєв стосовно цього зробив такий висновок: "...завжди панують нечисельні, такий непорушний закон природи. Панування всіх нічого реального не означає, крім темного, байдужого та змішаного хаосу. Всяке управління цим хаосом припускає відмінність та виділення тих чи інших елементів, аристократії або олігархії...З управління меншості немає виходу..." [1, с. 69]

Проте для визнання особи, групи людей як вибраної меншості необхідно пройти відбір.

Для виокремлення із загальної маси та визнання статусу особи як еліти Х. Ортега-і-Гасет відзначає необхідними два критерії:

1. особа повинна подати приклад: естетичний, магічний, життєвий. Серед людської спільноти завжди були індивіди більш сильні, мужні, розумні. І вони поступово виділялися, утворюючи правлячу верхівку. Історія налічує чимало героїв, які своїми діями примушували коритися мільйони людей, чий імена звучать і донині як найвеличніших людей своєї доби.

2. згода суспільства коритися меншості. Істотним моментом утвердження еліт є легітимація. Вона передбачає масове визнання владної вертикалі з подальшою міфологізацією образів «провідників». Незалежно від вартісних чинників — чи то інтелект, чи брутальна сила примусу, чи моральні стандарти — її суспільною основою залишається воля до влади.

Еліта за Ортегою-і-Гасетом це не родова аристократія і навіть не привілейована частина суспільства, а ті люди, які виділяються з маси, покликані бути в меншості й боротися з більшістю (масою) задля прогресу суспільства і культури в цілому. Визнання елітою накладає тим самим обов'язок за покращення та вдосконалення життя народу та розвиток держави. Об'єднання людей в племена, спільноти, державу відбувається завдяки спільним інтересам, для досягнення цілей та вирішення важливих завдань. Створюється так звана національна догма або проект сумісного життя, що вимагає загальної участі всіх прошарків населення та здатне вселити в людей натхнення заради досягнення результатів майбутньої справи. «Нації формуються та живуть лише постільки, поскільки

втілюють в себе деяке прагнення здійснити загальну програму грядущого». [3, с.281] Еліта ж покликана забезпечувати стабільність держави, налагоджувати тісні зв'язки між етнічними та політичними групами. Для стійкості держави важливо, щоб кожна група, кожний клас не забували про інших та у деякій мірі розділяли їх прагнення, ідеї та життя. Саме вибрана меншість повинна забезпечити взаємозв'язок між різними об'єднаннями населення, цю «соціальну еластичність» суспільства, адже класова відокремленість є найбільшим симптомом розпаду. Здійснюючи функції управління державою, необхідно керуватися будь-якими засобами володарювання: як матеріальним примусом, так і моральним навіюванням. Керувати державою повинні люди, які поєднують в собі далекозорість, здатність бачити непередбачуване, та утилітаризм, а реагувати на ситуації, які склалися, миттєво, рішуче, оперативно.

Еліта – це людина духу, яка служить не за примусом, а в силу внутрішньої потреби, це людина енергії, здатна своїм прикладом захопити всю націю. Для розвитку суспільства необхідні найрізноманітніші типи досконалих осіб: мудреці, художники, військові, робітники .. загалом в будь-якому призначенні та ремеслі без цих людей не обійтись, інакше суспільство «захрамає». В кожному класі можна знайти і «масу», і справжню «вибрану меншість».

Які ж риси вибраної особи, що її відрізняє від маси? Яскраво демонструє Х. Ортега-і-Гасет якості еліти на контрасті з масою. Поняття маси Ортега-і-Гасет трактує як натовп, який у кількісному й візуальному відношеннях є множиною безликих людей. Людина маси — це середня людина, без будь-яких достоїнств, яка не відрізняється від інших і повторює загальний тип. «Мідь» та «залізо» у Платона, «чернь» та «маса» у Х. Ортеги-і-Гасета.

Основні риси маси:

- заурядність – не виділені ніякими яскравими якостями, здібностями та талантами особи;
- співпадіння думок, цілей, образу життя – у людини-маси немає своєї точки зору на політичні, мистецькі, релігійні і т. д. явища суспільного життя, вона керується думкою більшості;
- відсутність прагнення досягти чогось – користуючись досягненнями науково-технічного прогресу, маса не бажає внести свій вклад в їх вдосконалення;
- відчуття себе досконалістю – вважає себе освіченою та обізнаною у всіх сферах суспільного життя;
- відсутність духу – маса не бажає заради ідей, прагнень здійснювати великі вчинки;
- відсутність бачення соціальних бар'єрів;

- невдячність за досягнення науки та техніки, якими вона може користуватися сьогодні,
- нав'язування своєї волі;
- робить те, що забажається – не хоче прислухатися до думки компетентної у справі людини.

Епоха розпаду державності настає тоді, як маса більше не бажає бути масою, відмовляється бути собою та виконувати своє біологічне призначення - слідувати прикладу кращих, прислухатися до їх думки, а кожний вважає себе керівником. Породженням такого стану речей стає криза світогляду, занепад культури, знецінення вартостей, розклад системи ідей, падіння їх престижу. Х. Ортега-і-Гассет висловив занепокоєння з приводу захоплення влади масою, що неминуче призведе до розкладу всієї системи цінностей та занепаду держави. Заміна еліти її найгіршими представниками, орієнтація мистецтва, культури на споживчу масу, яка не здатна оцінити справжні шедеври, аморальність, безпорядок та дезорганізація в державі свідчать, що процес втиснення маси в усі шари суспільного життя та управлінський апарат настав. Справжня еліта тільки потерпає від ненажерливості мас. «Погано, коли суспільство уражене аморальністю, гірше, коли воно перестало бути суспільством». [3, с. 326] Підтримуючи ідеї В. Парето стосовно циркуляції еліт, Х. Ортега-і-Гассет робить висновок, що після занепаду, коли маса усвідомлює неможливість здійснювати управлінські функції, неминуче настає побудова нового суспільства та нової еліти, початок нової історичної епохи.

Література:

1. Бердяев Н. А. Новое средневековье: Размышления о судьбе России и Европы. – М.: Феникс, - 1991. –278 с.
2. Платон. Аристотель. Политика. Наука об управлении государством. – М.: Изд-во Эксмо, - 2003. – 864 с.
3. Х. Ортега-и-Гассет. Восстание масс: Сб.: пер. с исп. - М.: ООО «Издательство АСТ», - 2003. –509 с.

**РЕЙДЕРСТВО: ИНСТРУМЕНТ ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОГО
МАНИПУЛИРОВАНИЯ**

*Арямнова Галина Ивановна
юрисконсульт ООО «ЦУМ» г. Симферополь*

Рейдерство, как явление появилось с возникновением буржуазных государств, буржуазной частной собственности, и соответственно возможности присвоить более или менее законными способами чужой налаженный бизнес. Даже в феодально-бюрократической Российской империи отмечались случаи рейдерства. Классический – отъем имени с помощью заведомо неправосудного решения, вынесенного коррумпированным судьёй, описан А.Пушкиным в повести «Дубровский». В экономико-правовом поле, сложившемся в Украине, одним из инструментов противоправного захвата предприятий стало рейдерство. Кабмин Постановлением "Об одобрении Декларации целей и заданий бюджета на 2008 год" от 01.03.2007 N 316 дает следующее определение рейдерства - отчуждение государственного имущества и корпоративных прав вне процессов приватизации, противоправный захват предприятий. Это крайне расплывчатая формулировка. «Недружественное поглощение», «корпоративный конфликт», «незаконное установление контроля над предприятием» — вот определения рейдерства, продиктованные экономико-правовыми обстоятельствами. Краеугольным камнем рейдерства является некачественность законодательной системы. В схемах, применяемых рейдерами, последние используют как несовершенство судебного процесса, специальных норм законодательства, так и отсутствие на практике четко сформулированного понятия «рейдер», «рейдерство», а , соответственно, и ответственности за такие действия. Уголовный Кодекс содержит статьи о мошенничестве, шантаже, подделке. Ими можно пользоваться для привлечения рейдеров к ответственности, но только от части, поскольку на практике доказать причинно-следственную связь между деянием и результатом представляется проблематичным. Так, в марте прошлого года народными депутатами Тимошенко Ю. и Мищенко С. был представлен проект Закона № 3300 о внесении изменений и дополнений к некоторым законодательным актам Украины, направленный на ограничение рейдерства и введение уголовной ответственности за такие правонарушения. Однако, воз и ныне там. Законопроект так и остался законопроектом. Серьёзно осложняет борьбу с рейдерством, в частности возможность предприятия оказывать длительное эффективное

сопротивление рейдерской атаке, тот факт, что расходы на захват и на противодействие захвату примерно равны. При этом рейдер руководствуется тем, что захватить интересующий его бизнес значительно дешевле, чем купить. Это значит, что собственник оплачивает противостояние рейдеру из прибыли или из оборотных средств предприятия. Причём эти его расходы, зачастую, ещё и облагаются налогами. В то же время рейдер относит свои расходы на будущую прибыль. Именно поэтому, как правило, рейдеры могут дольше выдерживать противостояние без видимых финансовых проблем. Рейдер может отказаться от захвата только тогда, когда атака становится нерентабельной, то есть расходы превышают потенциальный доход от захватываемого бизнеса. Безусловно, в вопросе ликвидации, ограничения рейдерства в Украине нельзя переоценить роль процессуального законодательства, ответственности судей за принятие решений, направленных на приобретение корпоративных прав. Этому можно противопоставить только запрет рассмотрения исков судами, расположенными не по месту регистрации предприятия, обязательное участие ответчика в судебном заседании, механизм ответственности должностных лиц и жёсткое уголовное преследование судей в каждом доказанном случае вынесения ими заведомо неправосудного решения. Центром исследований корпоративных отношений был проведен опрос, согласно которого 80% респондентов считает, что в Украине необходимо ужесточить наказания государственных чиновников и судей, которые участвовали в незаконных захватах предприятий. Рейдерские войны в Украине в самом разгаре и рассчитывать на изменение законодательной ситуации в отношении рассматриваемой проблемы в ближайшее время не приходится. Остается надеяться, что долгожданный закон "Об акционерных обществах" защитит от проблемы рейдерства этот вид хозяйственных обществ. Многочисленные провалы по голосованию различных вариантов законопроекта в Верховной Раде свидетельствуют о том, что народные избранники не были до конца искренни, а украинский бизнес пока что не видит в этом законе для себя важных преимуществ или дополнительных возможностей и предпочитает сохранять статус-кво (Закон «О хозяйственных обществах»)...

К величайшему сожалению, приходится согласиться с такой оценкой ситуации, наблюдающейся в Украине на протяжении последних почти десяти лет. Так, начиная с 2000 года на рассмотрении Верховной Рады III, IV, V и VI созывов находился проект закона Украины «Об акционерных обществах» — в различных редакциях, внесенных народными депутатами и Кабинетом министров. Безрезультатно. Неотложная необходимость принятия специального закона, который бы урегулировал существующие проблемы создания и деятельности отечественных акционерных обществ, обусловлена

несколькими важными факторами. Количество акционерных обществ в Украине составляет около 32 тыс., из них 11 тыс. — открытые и почти 21 тыс. — закрытые. Они производят почти 75% валового внутреннего продукта страны. Именно в акционерных обществах сосредоточено свыше 60% промышленно-производственного потенциала Украины. В формате такой информации возникает закономерный вопрос о привлекательности рейдерства с позиции отдельных властных структур.

Литература:

- 1) Попондопуло В.Ф. Коммерческое право - М. : Юристъ, 2003. - 661 с.
- 2) <http://www.corporativ>
- 3) <http://vybory.org>
- 4) «Зеркало недели» (№24 за 2008 год) статья А.Ефименко, М. Либанов

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДМЕТА ДОКАЗУВАННЯ ПО СПРАВАХ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

Толкачов Дмитро Ігорович

аспірант другого року навчання кафедри правосуддя юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Останнє десятиліття питання відшкодування моральної шкоди стає все дедалі актуальнішим. Практика не стоїть на місці і якщо раніше сформулювати принципи визначення самої моральної шкоди та її відшкодування було дуже важко, то зараз ми можемо спостерігати за певними доробками в цій сфері.

Так, відповідно до чинного законодавства моральна шкода може полягати, зокрема: у приниженні честі, гідності, престижу або ділової репутації, моральних переживаннях у зв'язку з ушкодженням здоров'я, у порушенні права власності (в тому числі інтелектуальної), прав, наданих споживачам, інших цивільних прав, у зв'язку з незаконним перебуванням під слідством і судом, у порушенні нормальних життєвих зв'язків через неможливість продовження активного громадського життя, порушенні стосунків з оточуючими людьми, при настанні інших негативних наслідків.

Під немайновою шкодою, заподіяною юридичній особі, слід розуміти втрати немайнового характеру, що настали у зв'язку з приниженням її ділової репутації, посяганням на фірмове найменування, товарний знак, виробничу марку, розголошенням комерційної таємниці, а також

вчиненням дій, спрямованих на зниження престижу чи підрив довіри до її діяльності.

В то же час „білих плям”, які зараз присутні в цій сфері вистачить ще на досить великий термін вивчення. В площині не достатньо визначеного лежить такий елемент інститут відшкодування моральної шкоди, як причинно-наслідковий зв'язок між протиправним діянням, його наслідками, та сумою яка підлягає відшкодуванню.

Відповідно до загальних підстав цивільно-правової відповідальності обов'язковому з'ясуванню при вирішенні спору про відшкодування моральної (немайнової) шкоди підлягають: наявність такої шкоди, протиправність діяння її заподіювача, наявність причинного зв'язку між шкодою і протиправним діянням заподіювача та вини останнього в її заподіянні.

Більш детальні рекомендації вказані у Постанові Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 року №4 „Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди”. Зокрема, Пленум Верховного Суду України, вказує на обов'язок з'ясування судом обставин пов'язаних з тим, чим підтверджується факт заподіяння позивачеві моральних чи фізичних страждань або втрат немайнового характеру, за яких обставин чи якими діями (бездіяльністю) вони заподіяні, в якій грошовій сумі чи в якій матеріальній формі позивач оцінює заподіяну йому шкоду та з чого він при цьому виходить, а також інші обставини, що мають значення для вирішення спору. Розмір відшкодування моральної (немайнової) шкоди суд визначає залежно від характеру та обсягу страждань, яких зазнав позивач, характеру немайнових втрат та з урахуванням інших обставин. Але при цьому суд має виходити із засад розумності, виваженості та справедливості.

З одного боку, такі засади є цілком демократичними, але в той же час породжують неоднозначність практики, оскільки кожен суддя оцінює обставини подібної справи суб'єктивно. Тому, метою подальшого вивчення повинен стати саме аналіз та структуризація вищевказаних причинно-наслідкових зв'язків у сфері відшкодування шкоди, та їх впливу на суми, які підлягають відшкодуванню.

Література:

1. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 року №4 „Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди”;
2. Конституція України від 28.06.1996 р. – ВВР. – 1996. – № 30.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. – ВВР. – 2003.
4. Цивільне право України: Підручник / Під ред. Є. О. Харитонов, Н. О. Саніахметова. – К.: Істина, 2003.

РАЗРЕШЕНИЕ НА ТРУДОУСТРОЙСТВО ИНОСТРАННОМУ ГРАЖДАНИНУ В УКРАИНЕ

Гошко Оксана Ивановна
юрисконсульт ООО «АСТЕК-С»

Иностранцы или лица без гражданства имеют равные с гражданами Украины права и обязанности в трудовых отношениях, с учетом некоторых особенностей, определенных законодательством и международными договорами Украины. Иностранцы граждане, которые прибыли на Украину для трудоустройства на определенный срок, могут заниматься трудовой деятельностью на основании полученного в установленном порядке разрешения на трудоустройство (работу) в Украине. Иностранцы граждане, которые оформляются на работу без официального разрешения на трудоустройство подлежат выдворению из Украины. К работодателю, в свою очередь, применяются штрафные санкции, в пятидесятикратном размере необлагаемого налогом минимума дохода граждан. Причем такой штраф платится за каждого иностранного гражданина.

Разрешение на трудоустройство иностранного гражданина является письменным документом и выдается на его имя с привязкой к соответствующему работодателю и определенной должности органом государственной службы занятости. Работа нерезидента по совместительству запрещена. Такой документ можно получить только при положительном рассмотрении на комиссии документов, представленных работодателем (доверенным лицом работодателя). Разрешение может быть оформлено на срок до одного года.

Иностранцам гражданам, имеющим постоянный вид на жительство, лицам зарегистрированным как частные предприниматели, а также сотрудникам иностранных представительств разрешение на трудоустройство получать не нужно.

Разрешение на трудоустройство иностранного гражданина можно получить в сфере бизнеса и консалтинга, банковского и финансового сектора, страхования, рекламы, торговли, сервиса и услуг, общественного питания, а также в других общественных сферах.

Иностранцы или лица без гражданства не могут назначаться на определенные должности или заниматься определенной трудовой деятельностью, если в соответствии с законодательством Украины назначение на такие должности или занятие определенной трудовой деятельностью связано с принадлежностью к гражданству Украины.

Например, иностранные граждане не могут работать на государственной службе, в правоохранительных органах, службе безопасности, нотариате, органах государственной власти и управления и др.

Разрешение на трудоустройство оформляется и выдается Государственным центром занятости Министерства труда Украины или по его поручению соответствующими центрами занятости Автономной Республики Крым, областей, городов Киева и Севастополя.

Для получения разрешения, работодателем подаются в соответствующий центр занятости следующие документы:

1. заявление (в произвольной форме);
2. обоснование необходимости использования труда иностранцев и возможности создания для них необходимых условий пребывания и деятельности;
3. копии устава и свидетельства о государственной регистрации субъекта хозяйственной деятельности, заверенные нотариально;
4. список иностранцев, с указанием их полного имени и фамилии, года рождения, номера паспорта, специальности (профессии), пола;
5. копия проекта трудового договора работодателя с работником - иностранным гражданином;
6. документ (приказ, протокол, доверенность), который удостоверяет право представителя работодателя представлять его интересы в центре занятости;
7. копии документов об образовании или квалификации иностранного гражданина с переводом;
8. справка органа государственной налоговой службы об уплате работодателем предусмотренных законодательством Украины налогов и сборов;
9. квитанция о внесении платы за рассмотрение заявления, которая составляет 10 необлагаемых налогом минимумов доходов граждан (170 гривен).
10. документ (приказ, протокол) оформленный в установленном порядке, который свидетельствует о решении принять на работу иностранного гражданина.

Указанные документы рассматриваются специально созданной центром занятости комиссией, которая заседает 2 раза в месяц. На протяжении 2 недель выносит решение о выдаче разрешения на трудоустройство или отказе в выдаче разрешения, о чем письменно уведомляется работодатель (заявитель).

Разрешение на трудоустройство выдается на период до одного года. По истечению данного срока необходимо продлевать срок действия разрешения. Для продления срока действия разрешения работодатель подает те же документы, что и при первоначальном обращении в Центр

занятости не позже чем за месяц до окончания срока действия разрешения.

При принятии решения о выдаче разрешений на трудоустройство Центр занятости руководствуется фактом отсутствия работников, которые могут выполнять данную работу, или достаточно аргументированных доводов о целесообразности использования работы иностранных специалистов, если другое не предусмотрено международными договорами.

Литература:

1. Закон Украины «О правовом статусе иностранцев и лиц без гражданства» с изменениями от 11.05.2007 г. №1014-V.
2. Закон Украины «О внесении изменений в Кодекс Украины об административных правонарушениях относительно административной ответственности за нарушение правил пребывания иностранцев и лиц без гражданства в Украине» от 20.11.2003 г. №129-IV.
3. Закон Украины «О занятости населения» с изменениями от 28.12.2007 г. №107-VI.
4. Постановление КМУ «Об утверждении Порядка оформления иностранцам и лицам без гражданства разрешения на трудоустройство в Украине» от 01.11.1999 г. №2028.
5. Постановление КМУ «О Правилах въезда иностранцев в Украину, их выезде из Украины и транзитного проезда» от 29.12.1995 г. №1074.

**ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО
МЕХАНІЗМУ ОХОРОНИ КУРОРТІВ ТА ЛІКУВАЛЬНО-
ОЗДОРОВЧИХ МІСЦЕВОСТЕЙ**

Богатюк Ірина Григорівна

здобувач кафедри цивільно-правових дисциплін Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України, старший викладач кафедри правознавства ПВНЗ ІЗІТ при НАУ

Україна посідає одне з провідних місць у Європі за рівнем забезпеченості цінними природними лікувальними ресурсами. Однак на міжнародному туристичному ринку національні природні лікувальні ресурси оцінюються як менш привабливі і конкурентоспроможні, ніж в інших країнах, де спостерігається тенденція до посилення ролі держави у забезпеченні розвитку курортів і туризму [2].

Незважаючи на те, що одним із принципів державної політики у сфері курортної справи проголошено раціональне використання природних лікувальних ресурсів, їх належна охорона та сприяння перетворенню санаторно-курортного комплексу України на високорентабельну та конкурентоспроможну галузь економіки [1], сьогодні важко говорити про наявність і реалізацію єдиної державної політики у цій галузі. Практично не розв'язується вкрай актуальна проблема нерационального та неефективного використання земель оздоровчого призначення і лікувальних ресурсів, де спостерігаються численні порушення земельного й екологічного законодавства.

Така ситуація зумовлена цілим рядом факторів, основними з яких, на нашу думку, є:

- невизначеність напрямів освоєння та розвитку природних лікувальних ресурсів;
- недостатнє нормативно-правове забезпечення сфери санаторно-курортної діяльності та правового режиму земель курортів і лікувально-оздоровчих місцевостей;
- відсутність цілісної та комплексної системи управління і контролю за використанням природних лікувальних ресурсів та земель оздоровчого призначення;
- різне відомче підпорядкування санаторно-курортних закладів та відповідних ресурсів;
- недосконалість організаційно-правових та економічних механізмів реалізації державної політики у сфері діяльності курортів, слабка

міжвідомча координація та взаємодія між органами державної влади та місцевого самоврядування.

Відсутність науково обґрунтованих стратегічних орієнтирів в курортній галузі, механізмів комплексного підходу до управління курортною сферою, недостатній державний контроль за раціональним використанням та охороною земель курортів призводять до багатьох негативних наслідків у санаторно-курортній галузі, зокрема, до нецільового використання земель оздоровчого призначення, неефективного користування природними лікувальними ресурсами, внаслідок чого існує загроза їх виснаження і знищення. Таким чином, можна констатувати, що в державі поки що не створені належні умови для реалізації закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, охорону здоров'я, безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище.

З огляду на вищевикладене вважаємо доцільним здійснення таких організаційно-правових заходів:

- розробити і затвердити загальнодержавну та регіональні програми розвитку курортів на перспективу;

- забезпечити нормативно-правовою підтримкою питання порядку використання земель оздоровчого призначення, правового режиму природних лікувальних ресурсів, моніторингу курортно-оздоровчих територій та відповідних ресурсів, спеціальної юридичної відповідальності за правопорушення у цій сфері;

- врегулювати на законодавчому рівні компетенцію органів державної влади різного рівня шляхом внесення відповідних змін до законів України "Про курорти", "Про місцеве самоврядування в Україні" та інших актів законодавства;

- забезпечити створення належних умов для здійснення громадського контролю у сфері курортної діяльності;

- привести у відповідність законодавство України з питань курортно-оздоровчої діяльності до міжнародних норм і стандартів.

Література:

1. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Затверджено Постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 року № 188/98-ВР // Відомості Верховної Ради, 1998, № 38-39, ст. 248.

2. Стратегія розвитку туризму і курортів. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2008 р. № 1088-р.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВИХ САНКЦІЙ

Васнецова Яна Валеріївна

викладач кафедри історії та теорії держави і права, конституційного та адміністративного права Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці

Правові норми регулюють поведінку людей (дію чи бездіяльність). За протиправну поведінку (дію чи бездіяльність) настає юридична відповідальність.

Фінансова відповідальність уже сформувалась об'єктивно (хоч і не набула ще визначення на нормативному рівні, а на доктринальному рівні з цього приводу точаться гострі дискусії). Чинне вітчизняне законодавство хоча прямо не вказує на існування фінансової відповідальності, але про її наявність свідчать, зокрема, норми Закону України „Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами” від 21 грудня 2000 року, Бюджетний кодекс України [1].

Фінансова відповідальність має на меті: покарати правопорушника, відновити суспільні відносини, досягти впорядкованості, динамічності, врегульованості суспільних відносин, перевиховати правопорушника, не допустити вчинення правопорушень. Виходячи з характеру впливу, способів здійснення та мети фінансової відповідальності, функції фінансової відповідальності поділяють на: каральні, виховні, превентивні, регулятивні, відновлювальні.

Осіб, на яких накладаються фінансові санкції, перелік правопорушень, а також органи, уповноважені накладати санкції, чітко визначено в законодавстві. Проблемою стосовно фінансових санкцій є те, що їхнє застосування передбачається численними нормативно-правовими актами, переважно підзаконного характеру, а їх налічується близько 500. Окрім цього існує ще проблема визначення органів, що мають право накладати фінансові санкції: в Україні 30 державних установ наділено таким правом. Суми фінансових штрафів направляються в установленому законодавством порядку до відповідних бюджетів у різних пропорціях для кожної сфери народного господарства (окремого відомства): до державного бюджету та (певний відсоток) до відповідного місцевого бюджету [1].

У фінансовій діяльності розрізняються три види правопорушень: адміністративні порушення і фінансово-правові порушення, врегульовані правовими нормами фінансового права, кримінальні злочини. Підставою

для застосування фінансових санкцій є порушення вимог фінансово-правових норм, що є специфічним фінансовим правопорушенням.

Фінансове правопорушення практично завжди пов'язане з формуванням, розподілом і витрачанням бюджетних коштів, позабюджетних і децентралізованих фондів, отже, порушенням вимог фінансового законодавства. Отже, можна зробити висновок, що підставою для застосування заходів фінансово-правової відповідальності є фінансове правопорушення.

Стаття 116 Бюджетного кодексу України подає поняття бюджетного правопорушення, що є підставою для становлення поняття фінансового правопорушення [2].

Фінансове правопорушення - це протиправне винне діяння (дія або бездіяльність) колективного або індивідуального суб'єкта фінансового права у сфері фінансової діяльності держави, муніципальних органів влади, за яке законодавством передбачена фінансова відповідальність (фінансові санкції) [3].

До складу правопорушення відносять об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону.

Об'єкт – це суспільні відносини, що охороняються правом і яким протиправним діянням нанесено шкоду.

Об'єктивна сторона є зовнішньою характеристикою, зовнішнім описом учиненого особою протиправного діяння. Як елементи, що складають об'єктивну сторону правопорушення, як правило, розглядають: а) саме протиправне діяння; б) шкоду, нанесену даною дією або бездіяльністю; в) наявність причинно-наслідкового зв'язку між учиненим протиправним діянням і шкодою, що настала; г) час, місце та інші обставини, за яких було вчинено протиправне діяння; д) прийоми та засоби вчинення правопорушення.

Суб'єктом правопорушення визнаються фізичні і юридичні особи, що наділені деліктоздатністю (можуть нести юридичну відповідальність).

Суб'єктивна сторона правопорушення вказує на психічне становище особи в момент вчинення правопорушення. Змістом її є одна з форм вини (умисел або необережність) суб'єкта протиправного діяння, що є обов'язковою умовою або підставою притягнення її до юридичної відповідальності [4].

Види фінансових санкцій:

✓ штраф - це фінансова санкція у вигляді стягнення, що застосовується до порушника фінансового законодавства, у порядку та розмірах, визначених законом (штрафи за порушення податкового законодавства; штрафи за порушення норм валютного законодавства; штрафи за порушення норм з регулювання обігу готівки; штрафи за порушення банківського законодавства).

✓ пеня - це плата у вигляді відсотків, нарахована на суму боргу. Стягується за порушення термінів внесення платежів до бюджету, за затримку подання документів фінансової звітності і застосовується Державною податковою адміністрацією України, іншими органами фінансового контролю у встановлених законом випадках.

✓ примусове стягнення - це примусове списання коштів, що здійснюється стягувачем без згоди платника, на підставі встановлених законом виконавчих документів у випадках, передбачених законом.

✓ недоїмка - це сума коштів, несплачених у розмірах та строках, визначених законом, тому вона розглядається як борг платника податків, а також як санкція, що застосовується при погашенні боргу, і включає штраф та пеню, що нараховуються на суму боргу.

Бюджетний кодекс України поряд з вказаними фінансовими санкціями за бюджетні правопорушення встановлює також санкції у вигляді:

- ✓ зупинення операцій з бюджетними коштами;
- ✓ призупинення операцій з бюджетними коштами;
- ✓ повернення субвенцій, які використовуються не за цільовим призначенням;
- ✓ призупинення дії рішення про відповідний місцевий бюджет, що спричиняє призупинення бюджетного фінансування [2].

При притягненні до фінансової відповідальності у банківській сфері до юридичних та фізичних осіб застосовуються такі санкції:

- ✓ підвищення норм обов'язкових резервів;
- ✓ відкликання ліцензії на здійснення окремих і/або всіх банківських операцій.

Види фінансових санкцій як засіб притягнення до фінансової відповідальності залежить від характеру порушення норм фінансового законодавства.

Особливий процесуальний порядок застосування заходів фінансово-правової відповідальності поряд з суб'єктивним складом фінансового правопорушення є відмінною рисою правового інституту фінансово-правової відповідальності, що дозволяє відділити її від інших видів відповідальності.

Джерела:

1. Музика-Стефанчук О.А. Фінансове право: Навчальний посібник. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Атіка, 2007. – 264.
2. Науково-практичний коментар бюджетного кодексу України / За заг. ред. проф П.В. Мельника. – Наук.-досл. ін-т фінанс. права. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 416 с.

3. Ковальчук А.Т. Фінансове право України: Стан та перспективи розвитку. - К.: Парламентське вид-во, 2007. – 488 с.
4. Усенко Р.А. Фінансові санкції за законодавством України: Монографія / Відповід. ред. Д.М. Лук'янець. – К.: Дакор, КНТ, 2007. – 168 с.
5. Фінансове право України: Навчальний посібник / За заг. ред. В.К. Шкарупи, Т.О. Коломоєць. – К.: Істина, 2007. – 256 с.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПРАВО ЯК ЧИННИК ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КАПІТАЛІВ В УКРАЇНІ

Кириченко Олександр Анатолійович

доктор економічних наук, професор, завідуючий кафедрою інвестиційного бізнесу Університету економіки та права „КРОК”

Кім Юрій Геннадійович

фінансовий директор дочірнього підприємства фірма «ІСТ»

Інституційні реформи фінансового сектору призвели до напівстихійного формування в Україні економіки ринкового типу і створення трьох ланкової системи її фінансування: бюджетне фінансування; банківське кредитування; інвестування.

Україна має усі об'єктивні передумови для динамічного поступу до цивілізованих ринків капіталу, але ті проблеми, які постійно виникають через недосконалість і безсистемність реформ, несумісність економічних методів управління і закономірностей розвитку ринкових структур, значні недоліки в правовому забезпеченні розвитку ринку капіталів негативно впливають на економічний стан країни та її фінансову безпеку.

Якщо збільшення обсягу внутрішнього інвестиційного капіталу було зумовлене загальним економічним зростанням та значним збільшенням банківського кредитування, збільшенням обсягів експорту, сприятливою кон'юнктурою світових цін на вироби з металу та хімії, грошовими надходженнями від українців, що проживають за кордоном тощо, то притік іноземних інвестицій безпосередньо залежав від створеного в країні інвестиційного клімату. Який в значній мірі залежить від стану нормативно-правової бази.

На 1 липня 2008 року в Україні напрацьована значна законодавча база, більш ніж 30 законів України і 1000 законодавчих актів з питань ефективного функціонування ринку капіталів і зокрема основні закони:

- Про інвестиційну діяльність (1991 р.);
- Про режим іноземного інвестування (1996 р.);
- Про концесії (1999 р.);

- Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності (2000 р.);
- Про ратифікацію Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (2000 р.);
- Про інститути спільного інвестування (пайові та інвестиційні фонди) (2001 р.);
- Про банки і банківську діяльність (2000 р.)
- Про цінні папери та фондовий ринок (2006 р.);
- Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні (1997 р.);
- Про акціонерні товариства (2007 р.);
- Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (2003 р.);
- Про недержавне пенсійне забезпечення (2003 р.);
- Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (2003 р.);
- Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю (2003 р.);
- Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати (2003 р.);
- Про страхування (1994 р.);
- Про інформацію (1992 р.);
- Про захист інформації в автоматизованих системах (1992 р.);
- Про кредитні спілки (2001 р.);
- Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг (2000 р.);
- Про електронні документи та електронний документообіг (2003 р.).

Аналіз прийнятих законів з питань інвестиційної діяльності показав, що багато з цих законів прийняті ще на ранніх етапах розвитку ринку капіталів в Україні і потребують внесення відповідних змін, а саме в Закон України „Про режим іноземного інвестування” особливо в частині права націоналізації і реквізування інвестицій, Закон України „Про оподаткування прибутку підприємств” та Закону України „Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами” в частині зниження ставки оподаткування при здійсненні інвестиційних процесів, також необхідно внести зміни до Закону України „Про концесії” в частині захисту приватних інвестицій та ухвалити Закони України „Про державно-приватне партнерство”, „Про акціонерні товариства”, „Про інвестиційні компанії”.

Крім того, українське законодавство, що регулює або впливає на інвестиційну діяльність потребує системного вдосконалення:

- 1) по-перше, недостатньо врегульоване питання виділення та обігу землі;
- 2) по-друге, потребує реформування дозвільна система;
- 3) по-третє, система нарахування та стягнення податків і зборів в Україні є ускладненою і накладає помітне навантаження на підприємницьку діяльність.

Крім того, в Україні відсутні і законодавчо не забезпечені поширені в Європі слідуючі фінансові інструменти: державні пенсійні облігації; гарантовані облігації; субординовані облігації; конвертовані облігації; облігації, забезпечені цінним паперами під заставу цінних паперів інших емітентів; привілейовані акції з кумулятивними (накопичуваними) дивідендами; привілейовані акції з різними обсягами прав для їх власників; привілейовані акції, конвертовані у прості акції цього ж емітента; похідні фінансові інструменти відповідно до класифікації, наведеній у Директиві 39/2004/ЄС „Про ринки фінансових інструментів”;

- українські депозитарні розписки.

Чекає також свого рішення створення комплексної системи законодавчого забезпечення основи інвестиційного процесу фондового ринку та державної інфраструктури його підтримки. Якщо на сьогодні ухвалена група базових законів, яка регулює діяльність біржових майданчиків, депозитарну систему рейтингів та індексів, то на сьогодні зовсім відсутнє законодавче забезпечення діяльності інвестиційних банків, венчурних фондів, клірингових палат і таке інше, нерегульоване питання щодо систем розкриття інформації, акціонерних товариств та податкового навантаження інвестиційних проектів. Це значно уповільнює прихід стратегічних та портфельних інвесторів, а вирішення вищезазначених питань дозволить Україні отримати сучасний фондовий ринок з усіма елементами його ефективного функціонування: централізовану національну депозитарну систему; консолідовану біржову систему; систему розкриття інформації; де матеріалізований обіг та емісію цінних паперів; модернізовану торгівельну, облікову та розрахункову інфраструктуру.

Слід також відзначити, що неупорядкованість державного регулювання ринку капіталів в Україні також створює багато перепон на шляху інвестора.

Державне регулювання ринку капіталів в Україні здійснюється:

- ринку банківських послуг – Національним банком України (НБУ);
- ринку цінних паперів – Державною комісією із цінних паперів і фондового ринку (ДКЦПФР);
- небанківських фінансових послуг – Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг (ДКРРФП);

- ринку інвестицій та інновацій – Державне агентство України з інвестицій та інновацій (ДАУІ).

Крім зазначених державних установ функції регулювання ринку капіталів виконують Президент України, Кабінет Міністрів України, Антимонопольний Комітет, Митний Комітет, Податкова адміністрація України, Міністерство фінансів, Міністерство економіки, Українська фондова біржа.

Одним із шляхів для покращення ситуації на ринку капіталів в Україні слід якнайшвидше реалізувати розроблену Державним агентством з інвестицій та інновацій цільову економічну програму правової модернізації цього ринку. Перш за все, це стосується реформування правової системи державного регулювання ринків капіталу, фінансових послуг та діяльності фінансових установ на засадах розмежування функцій, регулювання та консолідованого нагляду.

За участю держави в 2009-2010 роках пропонується створити:

- венчурний корпоративний інвестиційний фонд інноваційного розвитку;
- державний інноваційно-інвестиційний банк;
- державну фінансову установу муніципального розвитку;
- національну фондову біржу;
- центральний депозитарій цінних паперів;
- центральну розрахунково-клірингову палату;
- центрального контрагента (ССР) – структури, яка займає позицію між установами платіжної системи.

В 2009 році необхідно розробити законодавчу базу для використання в Україні слідуючих фінансових інструментів:

- державних пенсійних облігацій;
- гарантовані облігації, погашення яких гарантується іншою юридичною особою, як правило, пов'язаною емітентом;
- субординовані облігації, що передбачають встановлену пріоритетну черговість їх погашення по відношенню до зобов'язань емітента перед іншими кредиторами у разі банкрутства або де фолу емітента;
- конвертовані облігації, які випускаються під зобов'язання обміну, за бажанням їх власника, на інші цінні папери, як правило, прості акції або облігації наступних випусків цього ж емітента;
- облігації, забезпечені цінними паперами під заставу цінних паперів інших емітентів, що перебувають у портфелі емітента цих облігацій;
- привілейовані акції з кумулятивними (накопичувальними) дивідендами, що випускаються з метою оптимізації інвестиційної та дивідендної політики емітента;
- привілейовані акції з різними обсягами прав для їх власників, що найкращим чином відповідає інтересам різних груп інвесторів (акціонерів-менеджерів, інституційних портфельних інвесторів, інших акціонерів);

- привілейовані акції, конвертовані у прості акції цього ж емітента;
- похідні фінансові інструменти відповідно до класифікації, наведеній у Директиві 39/2004/ЄС „Про ринки фінансових інструментів”;
- українські депозитарні розписки.

Література:

1. Заєць А. П. Нові підходи до формування інвестиційної та інноваційної політики України. www.in-gov.ua
2. Проект Державної цільової економічної програми модернізації ринків капіталу в Україні. www.in-gov.ua. 10.01.08.
3. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку /О.С.Власюк; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони. – К., 2008. – 48 с.
4. Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. та ін. - Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: Монографія. - Х., 2006. - 240 с.
5. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія/Керівник авторського колективу О.Г. Білорус. - К.: КНЕУ, 2001. - 733 с
6. Кириченко О.А. Фінансово-економічний механізм інноваційно – інвестиційного розвитку України. Монографія. – К.: НАУ, 2008. - 342с.
7. Кириченко О.А., Сідак В.С., Лаптев С.М., Захаров О.І., Пригунов П.Я. та інші. Проблеми управління економічною безпекою суб’єктів господарювання: Монографія. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2008. -403с.
8. Нижник Н.Р. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку): Навчальний посібник/ Н.Р.Нижник, Г.П.Ситник , В.Т.Білоус; Українська Академія держ. управління при Президентові України; Академія державної податкової служби України. — К. : Преса України, 2000. - 304с.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОЛЛЕКТОРСКИХ АГЕНТСТВ

Пугач Юлія Вадимівна

начальник юридичного відділу товариства з обмеженою відповідальністю «Астек-С»

Кредитование населения весьма популярно в последнее время, однако не все заемщики задумываются о возможных последствиях в случае неспособности последнего выплатить кредит. Большинство банков

начинают судебные разбирательства через полгода после просрочки платежа.

И так, практика сегодняшнего дня говорит о следующем, что кредит переходит в разряд проблемных после 90 дней просрочки.

Сегодня банки и коллекторские агентства стоят на страже взысканий задолженностей. Что касается спорного момента про раскрытие банковской тайны (ст. 62 Закона Украины «Про банки и банковскую деятельность»), то наличие в кредитном договоре, подписанного заемщиком, пункта, который определяет передачу информации о последнем, в коллекторское агентство, в случае просрочки платежа, является достаточным основанием передачи документов банком. Мое мнение, что наличие таких статей, которые регламентируют вопросы: передачи информации о заемщике, третьей оговорки (Закон Украины «Про третейские суды»), учинение исполнительной надписи нотариусом (Раздел 32 «Инструкция о порядке совершения нотариальных действий нотариусами Украины»), должны входить в существенные условия кредитного договора.

На данный момент существенные условия кредитного договора: цель, сумма срок кредита, условия и порядок его выдачи и погашения, виды обеспечения обязательств заемщика, процентные ставки, порядок оплаты по кредиту, обязанности, права и ответственность сторон относительно выдачи и погашения кредита.

Какие же они бывают коллекторские организации? Формы коллекторской деятельности:

- 1) Организация коллекторского отдела / службы внутри банка.
- 2) Создание аффилированной с банком специализированной организации по сбору долгов.

Аффилированная компания – компания, в которой банк является одним из учредителей этой компании.

- 3) Коллекторские агентства
- 4) Продажа долгов аффилированным или сторонним организациям.

Виды взыскания задолженностей, размещены по порядку взыскания задолженности относительно срока задержки кредитных выплат:

- 1) Soft collection – «мягкое» взыскание, процедура состоит из звонков к должнику, отправки писем с напоминание о просрочке платежа по кредиту.
- 2) Hard collection – «жесткое» взыскание, визиты к должнику на работу и домой с целью вручения письма с требованием возмещения задолженностей.
- 3) Legal collection – судебное и исполнительное производство. В редких случаях криминальное производство.

«Soft» и «hard» collection состоит из: сбора дополнительной информации о должнике, получение достоверной информации о финансовом состоянии должника, наличии зарегистрированного имущества, определение наличия контрагентов, партнеров, счетов в банках, депозитов, дивидендов, дохода от сдачи в аренду помещений, письменное уведомление должника об участии коллекторского агентства в процессе взыскания долга, предупреждение о необходимости в кратчайшие сроки погасить долг, информирование о неблагоприятных для должника последствиях неисполнения указанного обязательства, фиксация всех контактов с должником, вручение должнику уведомлений о необходимости исполнения обязательства по погашению долга, проведение личных встреч и переговоров с должником, выработка согласованных решений по условиям погашения долга.

Legal collection, в этом этапе, работа коллекторского агентства (банка) состоит из: судопроизводства, исполнительного производства: предъявление исполнительного документа (судебного приказа, исполнительного листа) для производства принудительного взыскания суммы долга, контроль за ходом исполнительного производства: принятие мер к обнаружению, аресту и реализации имущества должника, осуществление контроля за выплатами долга. Что касается уголовного производства, то оно сводится к трем пунктам: анализ документов на наличие признаков преступления в действиях должника, подготовка заявления и первичного материала проверки о совершенном преступлении, направление заявления и материалов в органы внутренних дел по подследственности.

Надо сказать несколько слов об объеме полномочий банков и коллекторских агентств в отношениях с должником.

Коллекторские агентства / Банки

Имеют право

Напоминать заемщику о задержке платежа.

Информирование о неблагоприятных для должника последствиях неисполнения указанного обязательства.

Проведение личных встреч и переговоров с должником, выработка согласованных решений по условиям погашения долга.

Вручение должнику уведомлений

Не имеют право

Передавать сведения о заемщике и его родственниках третьим лицам без согласия должника.

Угрожать расправой, тюремным заключением.

Требовать погасить долг немедленно, публично обвинять должника в мошенничестве.

Переоформлять право

о необходимости исполнения обязательства по погашению долга.

В случае неуплаты заемщиком – обратиться в суд. Банк может стать собственником залогового имущества, если заемщик согласен передать банку право владения или по решению суда.

собственности на залоговое имущество без согласия заемщика.

Запрашивать данные о зарплате и других доходах у налоговой инспекции без решения суда или самого заемщика.

Литература:

1. Криминальний кодекс України, Верховна Рада України, от 05.04.01, № 2341-III;
2. Гражданский кодекс Украины, Верховная Рада Украины, от 16.01.03, № 435-IV;
3. Хозяйственный кодекс Украины, Верховная Рада Украины, от 16.01.03, № 436-IV;
4. Закон Украины, Верховная Рада Украины, от 07.12.2000 № 2121- III с изменениями на 10.09.08 г., «О банках и банковской деятельности»;
5. Закон Украины, Верховная Рада Украины, от 05.06.03 № 898 – IV с изменениями на 10.09.08 г., «Об ипотеке»;
6. Закон Украины, Верховная Рада Украины, от 02.10.1992 № 2654 – XII с изменениями на 10.09.08 г., «О залоге»;
7. Закон Украины, Верховная Рада Украины, от 11.05.04 № 1701 – IV с изменениями на 10.09.08 г., «Про третейские суды»;
8. Инструкция, Минюст, от 03.03.04 № 20 «Об утверждении Инструкции о порядке совершения нотариальных действий нотариусами Украины».

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТУВАННЯ ОСВІТИ

Якубовський Роман Володимирович

аспірант Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

Закон України „Про освіту” у своїй преамбулі характеризує освіту як основу інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави[1]. У період незалежності освіта здобула новий зміст та якісний розвиток. Однак реалії сьогодення вказують, що національна система освіти ще не повною мірою відповідає глобальним економічним і соціальним тенденціям розвитку, вимогам

інформаційного суспільства, сучасному стану розвитку вітчизняної економіки та потребує фінансово-правової переорієнтації, включаючи її кредитування.

Відповідно до Закону України „Про вищу освіту” одним із принципів, на яких ґрунтується державна політика у сфері освіти, є принцип доступності та конкурсності отримання вищої освіти кожним громадянином України[2]. Одним із шляхів реалізації державної політики у сфері вищої освіти виступає надання цільових та пільгових державних кредитів особам для здобуття вищої освіти. Такі кошти передбачаються залежно від форми власності вузу у відповідних бюджетах (державному, бюджеті АРК, інших місцевих бюджетах) окремим рядком і надаються в порядку, встановленому Постановою Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку надання цільових пільгових кредитів для здобуття вищої освіти” від 16.06.2003 р. № 916[3].

Тенденція останніх років вказує на очевидне зниження фінансування умов зазначеного Порядку, зменшення кількості вищих навчальних закладів, студенти яких можуть розраховувати на отримання вищої освіти за рахунок державного кредитування. На нашу думку, основними проблемами залишаються відсутність спеціалізованого закону, видача кредитів виключно під заставу(квартира, автомобіль), яку більшість молодих людей не може надати, проблема в частині відсутності реального механізму повернення кредитних коштів.

З метою подолання цих проблем на розгляді Верховної Ради України перебуває законопроект № 1084 від 30.11.2007 р. „Про кредитування на здобуття вищої освіти”[4].

Законопроектом передбачається запровадження спеціального виду кредиту – освітнього кредиту, а доступність його одержання передбачається забезпечити рядом положень – закріпленням граничного розміру відсотка по кредиту, який затверджується Кабінетом Міністрів України, а також наданням позичальникові відстрочки повернення кредиту до початку активної трудової діяльності та поетапного механізму його погашення.

Держава відіграє важливу роль у створенні діючого механізму освітнього кредитування. Так, до прикладу, за рахунок компенсації частини процентної ставки у розмірі облікової ставки НБУ держава зобов’язується зробити кредити на освіту більш доступними і дешевими. Крім того у виняткових випадках держава несе субсидіарну відповідальність перед банком по боргах позичальника.

Запропонована у законопроекті схема створена для направлення бюджетних коштів винятково на здешевлення кредиту, а не на його

видачу, як це відбувається зараз, що дозволить як мінімум у десять разів збільшити кількість одержувачів державної підтримки.

Проект Закону „Про кредитування на здобуття вищої освіти” дозволить створити реальний механізм кредитування освіти; надасть шанс здобути якісну і престижну освіту незабезпеченим категоріям громадян; банкам для роботи зі студентством - в розрізі додаткових гарантій повернення кредитів; ліквідувати корупційні схеми розподілу бюджетних коштів освітнього кредитування.

Можливість отримання молодими громадянами України за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти у вищих навчальних закладах за різними формами навчання, незалежно від форм власності навчального закладу, діючого на території України, передбачено статтею 11 Закону України „Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”[5].

Умови надання кредитів на освіту не враховують наявності дітей у молодих громадян, які здобувають освіту. Тому проектом Закону України “Про внесення змін до статті 11 Закону України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” № 0888 від 23.11.2007 р. пропонується доповнити статтю 11 Закону нормами щодо звільнення від сплати відсотків за користування пільговим кредитом для здобуття освіти у вищих навчальних закладах та часткового звільнення від сплати кредиту (за рахунок держави) окремих категорій громадян, які мають дітей[6]. Так відповідно до проекту, молоді громадяни, які не мають дітей, сплачують кредит з відсотковою ставкою у розмірі три відсотки річних від суми заборгованості по кредиту. Молоді громадяни, які мають одну дитину, звільняються від сплати відсотків за користування кредитом; молодим громадянам, які мають двох дітей, за рахунок бюджетних коштів, крім того, погашається 25 відсотків суми зобов'язань по кредиту, а молодим громадянам, які мають трьох і більше дітей, - 50 відсотків суми зобов'язань по кредиту. Тому бачимо, що законопроект створює сприятливі умови для здобуття освіти молодими особами, які виховують дітей.

Держава, прагнучи підвищувати інтелектуальний рівень своїх громадян, повинна робити тверді кроки у вирішенні проблем фінансово-правового регулювання кредитування освіти, зокрема шляхом прийняття Закону України „Про кредитування на здобуття вищої освіти” та внесенням змін до статті 11 Закону України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”.

Література:

1. Закон України „Про освіту” // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1991. - № 34. - Ст. 451.
2. Закон України „Про вищу освіту” // Відомості Верховної Ради України. - 2002.- № 20. - Ст. 134.
3. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку надання цільових пільгових кредитів для здобуття вищої освіти” // Урядовий кур'єр від 02.07.2003 р. - № 119.
4. Проект Закону про кредитування на здобуття вищої освіти № 1084 від 30.11.2007 р. // <http://www.rada.gov.ua>.
5. Закон України „Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” // Відомості Верховної Ради України. - 1993 р. - № 16. – Ст. 167.
6. Проект Закону про внесення змін до статті 11 Закону України „Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” (щодо пільгових умов погашення освітніх кредитів для громадян, які мають дітей) № 0888 від 23.11.2007 р. // <http://www.rada.gov.ua>.

**ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВ СПОЖИВАЧІВ**

Зверєва Олена Володимирівна

доцент, кандидат юридичних наук, завідувач кафедри цивільного права та процесу Донецького університету економіки та права

Необхідність гармонізації законодавства України обумовлюється, перш за все, необхідністю економічної інтеграції України в торговий простір ЄС. Одним з напрямів гармонізації законодавства України є захист прав споживачів.

Згідно статті 51 Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейським Співтовариством (Європейським Союзом) і державами-членами Україна взяла на себе зобов'язання прийняти заходи для поступового приведення національного законодавства у відповідність із законодавством Європейського Союзу в певних сферах¹. До таких сфер відносяться, зокрема, захист прав споживачів; технічні правила і стандарти.

З метою реалізації завдань першого етапу виконання Програми було проведено порівняно-правове дослідження відповідності законодавства України *acquis communautaire*, зокрема, у сфері захисту прав споживачів і в 2005 році його результати були видані під назвою “Правове регулювання захисту прав споживачів в Європейському Союзі і в Україні”². На думку авторів, прийнятий Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про захист прав споживачів”³ (далі Закон) забезпечив урахування в законодавстві України положень основних актів *acquis* ЄС в досліджуваній сфері.

Дійсно чинне законодавство України в питаннях захисту прав споживачів частково відповідає вимогам законодавства ЄС. Проте, проблему гармонізації законодавства про захист прав споживачів не можна вирішити без вирішення питання про гармонізацію національного законодавства України в цілому.

Нормативним актом, спрямованим на врегулювання економічних відносин в Україні є Господарський кодекс України. Як відомо,

¹ Огляд стану адаптації законодавства України до *acquis communautaire*. -К.:ТОВ “Ніка-Прінт”-2006.-С.9.

² Огляд стану адаптації законодавства України до *acquis communautaire*. -К.:ТОВ “Ніка-Прінт”-2006.-С.9-11, 17-18, 376-419.

³ Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про захист прав споживачів” від 12.05.1991 р. №1023-ХІІ” від 01.12.2005 р. №3161-IV.

Господарський кодекс України був прийнятий одночасно з ухваленням нового Цивільного кодексу України, що викликало безліч суперечок з приводу доцільності їх ухвалення. Проте представляється, що вихід України на міжнародний рівень, бажання вступити в ЄС говорять про необхідність досягнення згоди в національному законодавстві.

Представляється, що в тривалій суперечці між цивілістами та господарниками слід ставити крапку. Ю.К.Толстой говорить, що накопичений людством досвід кодифікування цивільного і торгового законодавства свідчить про те, що розвиток економічного обороту владно диктує подолання партикуляризму в законодавстві, розмиває сословні, національні та інші бар'єри і кінець кінцем приводить до уніфікації законодавства, виступаючи як один з важелів національної консолідації колись роздроблених станів та кланів⁴.

На думку Алексеєва С.С. в ході історичного розвитку границі між публічним правом і приватним правом у ряді областей суспільного життя стираються, виникають змішані публічно-правові та приватно-правові відносини⁵. При цьому, з розвитком законодавства, обумовленого потребами економічних, а також соціально-політичних та інших відносин, видаються комплексні нормативні акти, що зачіпають цілі сфери соціального життя або їх ділянки.

Як відомо, будь-яка галузь права регламентує певну сферу суспільних відносин. Комплексність тієї або іншої галузі права є ні що інше як прояв взаємодії різних галузей права⁶. Необхідно визнати, що не буває абсолютно самостійних, рафінованих галузей права. Нормативно-правові акти, що розробляються і приймаються, повинні бути направлені на зручність в застосуванні їх на практиці. При цьому не найважливішу роль грає відношення до тієї або іншої галузі права окремої норми того або іншого нормативно-правового акту.

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що тривала суперечка між цивілістами та господарниками не приносить нічого позитивного у формування національної правової системи. Подальший розвиток галузей права національного законодавства повинен будуватися на принципах їх взаємодії, а не розмежування. І лише шляхом взаємодії норм права можна забезпечити належний захист прав споживачів.

Представляється, що завдання забезпечення ефективного захисту споживачів на сучасному етапі може бути вирішене, по-перше – шляхом забезпечення випуску і надходження в торгову мережу високоякісної

⁴ Толстой Ю.К. Еще раз о хозяйственном законодательстве, Правоведение, 1990. - № 3. – С.29

⁵ Алексеєв С.С. Теория права. – М.: Издательство БЕК, - 1994. – С. 102.

⁶ Зверева Е.В. Гармонизация законодательства Украины как необходимая предпосылка гармонизации с законодательством Европейского Союза // Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції “Сучасні наукові дослідження – 2006”. Том 4. Право. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2006. – С. 108.

продукції, якісного виконання робіт і надання послуг (завдяки чому споживачі не стикатимуться з порушенням своїх прав, а тому – не потребуватимуть їх захисту, тобто мова йде про господарсько-правові норми спрямовані на попередження порушень прав споживачів), а по-друге – за допомогою надання споживачеві пріоритету у відносинах з виробниками (цивільно-правові норми). При цьому слід враховувати, що у взаєминах за участю споживачів важливим чинником є наявність соціально значущого результату (задоволення потреб громадян).

Кажучи про гармонізацію законодавства, спрямованого на захист прав споживачів слід мати на увазі, що споживче право є комплексним інститутом провідну роль в якому грають господарсько-правові норми.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОЛОНГАЦІЇ ДОГОВОРІВ ОРЕНДИ

Пененко Яна Сергіївна
юрист ТОВ «Геракліс»

Пролонгація - це продовження терміну будь-якого документу, угоди, зобов'язання, що мають фіксований час дії.

Цивільний кодекс та інші нормативно правові акти визначають поняття поновлення та переукладення договору, що є синонімами поняття «пролонгація».

В першу чергу потрібно зазначити, що істотною умовою будь-якого договору є строк його дії. Недодержання сторонами обов'язку його встановлення відповідно до ч.8 ст.181 Господарського Кодексу означає, що договір не укладений. Настання чи припинення певного строку завжди тягне за собою юридичні наслідки, які пов'язані з настанням чи припиненням цивільних прав і обов'язків. Тому строк зазвичай розглядається як юридичний факт або як один з елементів фактичного складу, з яким закон пов'язує настання правових наслідків. Визначення та обчислення строків визначає Розділ V Цивільного кодексу України.

Виникає питання стосовно правових наслідків після спливу строку дії договору.

Стаття 764 ЦК передбачає, що у разі, коли сторони не заперечують проти продовження дії договору найму, дозволяється не переукладати для цього чинний договір та встановлювати новий строк. Для цього наймач може продовжувати користуватися майном, і за умови відсутності заперечення наймодавця протягом місяця, договір вважається подовженим на той самий строк. З цього можна дійти висновку, що після закінчення строку дії договору, якщо наймач продовжує користуватися майном, єдиним що потрібно зробити сторонам це утриматись від будь яких дій.

Після спливу місяця після закінчення строку дії договору на дану норму законодавства потрібно посилатися. Потрібно чи не потрібно письмово інформувати сторону договору про вступ в силу «авто» пролонгації, сторони визначають на власний розсуд. Законодавство не наполягає на дане письмове інформування. Адже лист має тільки інформаційний характер.

Договір оренди може бути укладений на строк не більше ніж на три роки. Якщо договір укладений на три і більше роки договір підлягає нотаріальному засвідченню. Якщо договір був укладений на 2 роки, після спливу даного терміну застосовуємо статтю 764 ЦК і загальний строк виходить 4 роки. Постає питання, чи потрібно в даному випадку нотаріально засвідчувати договір? На мою думку, не потрібно. Якщо після закінчення строку дії договору, одна сторона продовжує виконувати зобов'язання, а інша приймає дані зобов'язання, договір вважається чинним. Також, потрібно зазначити, що дана норма не містить формулювання «якщо інше не передбачено законом або договором». Тобто в даній статті відсутнє пряме посилання на те, що відносини, на які поширюється дія цієї норми, може бути врегульована іншим способом (наприклад, договірним шляхом). Тим не менш, згідно зі частиною 3 статті 6 ЦК сторони в договорі можуть відступити від положень актів цивільного законодавства та врегулювати свої відносини на власний розсуд. Сторони в договорі не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства тільки в тому випадку, якщо в них прямо вказано про це, а також у випадку обов'язковості для сторін положень даних актів, яка витікає з їх змісту або із суті відносин між сторонами. Тому краще себе перестрахувати при першочерговому укладенні договору, в який включити пункт, який регулює відносини між сторонами після закінчення терміну дії договору.

У випадку, якщо автоматична пролонгація договору не може бути застосована, не варто залишати без уваги ст.777 ЦК, згідно з якою наймач, який належно виконував свої обов'язки по договору найму, після спливу строку дії договору має переважне право перед іншими особами на укладення договору найму на новий строк.

Якщо першочергово договір був укладений на 1 рік, орендар добросовісно виконував свої зобов'язання згідно договору, після закінчення його строку дії сторони домовились продовжити строк ще на 3 роки, то в даному випадку автролонгацію ми не можемо застосовувати. Сторони можуть укласти додаткову угоду щодо зміни договору, де змінюють пункт відносно строку. Звичайно, зміні підлягає істотна умова договору і потрібно підійти до даного питання обережно, щоб в майбутньому не виникли питання та проблеми. Зазвичай у договорі вказано, що строк дії договору складає 1 рік, тобто, наприклад, з

01.01.2008 по 01.01.2009. В будь-якому випадку, укладаючи додаткову угоду потрібно вказувати, що строк дії договору до 01.01.2010. Тоді, по суті, загальний строк дії договору виходить 4 роки, що в свою чергу підлягає нотаріальному засвідченню. Що можемо в даному випадку зробити? В додатковій угоді прописати, що в момент підписання додаткової угоди об'єкт оренди був повернений орендодавцеві з одночасним прийняттям його в оренду.

В будь-якому випадку колізії та прогалини в законодавстві існують. Для того, щоб уникнути сумнівів стосовно дійсності чи недійсності договору, варто було б при першочерговому укладенні договору нотаріально його посвідчувати не зважаючи на те на який строк договір укладається. В подальшому, при застосуванні автоматичної пролонгації, коли загальний строк дії договору буде перевищувати 3 роки, надасть гарантії а визнання його недійсним або не укладеним. Звичайно, це призведе до певних витрат, адже мито за нотаріальне посвідчення договору оренди становить 1% від суми договору. Причому відповідно до п.51 Інструкції №15 за договором оренди майна сума, з якої обчислюється та сплачується державне мито, визначається виходячи із загальної суми платежів за договором за весь час його дії. Якщо ж договір укладено на невизначений строк, мито обчислюється та сплачується виходячи із загальної суми платежів за договором, але не більше ніж за три роки.

Стосовно продовження строку дії договору, де орендодавцями виступають Фонд державного майна та органи місцевого самоврядування управління майном, згідно зі статтею 17 Закону України «про оренду державного та комунального майна» у разі відсутності заяви однієї із сторін про припинення або зміну умов договору оренди протягом одного місяця після закінчення терміну дії договору він вважається продовженим на той самий термін і на тих самих умовах, які були передбачені договором. Як показує практика, якщо після закінчення строку дії договору, наймач продовжує здійснювати оплату за орендоване майно, а наймодавець приймає оплату та виставляє рахунки тим самим сторони підтверджують пролонгацію договору та його чинність.

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

Цурка Денис Миколайович
юрист ТОВ «Геракліс»

Перш ніж перейти до розгляду питання суті та місця Господарського процесу у системі права, необхідно з'ясувати, що собою являє

Господарський суд, його місце в системі судоустрою України та призначення.

Так, Господарський суд є незалежним органом у вирішенні всіх господарських спорів, що виникають між юридичними особами, державними та іншими органами, а також у розгляді справ про банкрутство.

Організація і діяльність господарського суду визначаються Конституцією України, Законом України "Про судоустрій", Законом України "Про господарські суди", Господарським процесуальним кодексом України, іншими законодавчими актами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Господарські суди є спеціалізованими судами в системі судів загальної юрисдикції.

Господарські суди становлять єдину триланкову систему спеціалізованих судів, яку складають:

- місцеві господарські суди;
- апеляційні господарські суди;
- Вищий господарський суд України.

Місцевими господарськими судами є господарський суд Автономної Республіки Крим, господарські суди областей, міст Києва і Севастополя.

Місцеві господарські суди є судами першої інстанції.

Президент України за поданням Голови Вищого господарського суду України може утворювати інші місцеві господарські суди (міські, міжрайонні, спеціальних (вільних) економічних зон тощо).

Завдання суду полягає в правильному і своєчасному розгляді та вирішенні господарських справ. Особливістю даного виду процесу є те, що це спори переважно між юридичними особами, на відміну від інших видів процесів, в яких одна із сторін, як правило, фізична особа. Порядок і строки розгляду справи, провадження окремих судових дій, прийняття рішення по справі також суттєво відрізняються від порядку та строків провадження в цивільному й кримінальному процесі.

Господарські суди сприяють економічним перетворенням у державі, формують конкурентноспроможне середовище для суб'єктів господарювання усіх форм власності шляхом реалізації конституційного принципу їх захисту. Господарські суди є також важливим інституційним засобом реалізації державної політики, їх діяльність невід'ємна від дій законодавчої та виконавчої гілок влади, приймаючи рішення у кожній конкретній господарській справі, вони здійснюють державну оцінку законності чи протиправності конкретних дій суб'єктів господарювання і спрямування їх у правове русло.

Здійснюючи правосуддя, господарські суди безпосередньо сприяють позитивним економічним перетворенням у державі, формуванню конкурентного середовища для суб'єктів господарювання всіх форм власності. Діяльність господарських судів стала важливим інституційним засобом реалізації державної економічної політики, оскільки, приймаючи рішення у господарських справах, вони здійснюють оцінку законності конкретних дій суб'єктів господарювання і спрямовують їх у правове поле, їх рішення сприяють наповненню державного бюджету.

Право на звернення до господарського суду. Підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні), громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і в установленому порядку набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності, мають право звернутися до господарського суду згідно з встановленою підвідомчістю господарських справ за захистом своїх порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів, а також для вжиття передбачених Господарським процесуальним кодексом заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням.

Справи, підвідомчі господарським судам. Господарським судам підвідомчі:

► справи у спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів, у тому числі щодо приватизації майна, та з інших підстав, крім:

- спорів про приватизацію державного житлового фонду;
- спорів, що виникають при погодженні стандартів та технічних умов;
- спорів про встановлення цін на продукцію (товари), а також тарифів на послуги (виконання робіт), якщо ці ціни і тарифи відповідно до законодавства не можуть бути встановлені за угодою сторін;
- спорів, що виникають із публічно-правових відносин та віднесені до компетенції Конституційного Суду України та Адміністративних судів;

• інших спорів, вирішення яких відповідно до законів України та міжнародних договорів України віднесено до відання інших органів;

► справи про банкрутство;

► справи за заявами органів Антимонопольного комітету України, Рахункової палати з питань, віднесених законодавчими актами до їх компетенції;

► справи, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками

(засновниками, акціонерами) господарських товариств, що пов'язані із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності цього товариства, крім трудових спорів.

Господарський процес – це установлений нормами господарського процесуального права порядок досудового врегулювання та судового розгляду господарських спорів. Основним завданням господарського процесу являється – примирення сторін, а у разі неможливості його досягнення – швидке вирішення спору. Керівним принципом даного процесу є змагальність сторін.

Стадії господарського процесу:

- досудове врегулювання розбіжностей;
- подання позову;
- підготовка справи до розгляду;
- порушення провадження по справі;
- винесення рішення;
- провадження справи в апеляційній та касаційній інстанціях;
- провадження за ново виявленими обставинами.

Щоб зрозуміти більш конкретно, що собою являє господарський процес та усвідомити його значення у врегулюванні господарських відносин - необхідно в повній мірі розкрити (з'ясувати) сутність усіх його стадій. Так як кожна з них має свої особливості, та потребує наявності професійних знань для участі в них.

Беручи до уваги вище викладене, неможливо недооцінити місце господарського процесу в системі судового врегулювання правовідносин. Так як являється правовим регулятором, щодо встановлення справедливості, захисту прав та інтересів господарюючих суб'єктів.

ЗМІСТ

Частина I

Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права

<i>Valentyn Galunko</i> PRIVATE PROPERTY AS AN INALIENABLE NATURAL HUMAN RIGHT.....	3
<i>Буслюк Інна Іванівна</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.....	10
<i>Воронюк Олександр Олександрович</i> ЮРИДИЧНА ОСОБА В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ПРАВА.....	12
<i>Грубінко Андрій Васильович</i> ДЕВОЛЮЦІЯ В СИСТЕМІ КОНСТИТУЦІЙНИХ РЕФОРМ БРИТАНСЬКИХ ЛЕЙБОРИСТІВ (1997–2007 РР.): ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ.....	16
<i>Дорошенко Наталія В'ячеславівна</i> ПРОБЛЕМА РОЗКРИТТЯ ЗМІСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ.....	21
<i>Семеній Юлія Олександрівна</i> ПРАВОВА ГАРМОНІЗАЦІЯ ЯК МЕТОД ПРАВОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ (ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ).....	24
<i>Ткач Тетяна Петрівна</i> РОЛЬ ЕЛІТИ В СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ В КОНТЕКСТІ ПОГЛЯДІВ Х. ОРТЕГИ-І-ГАССЕТА.....	26
 Цивільне та сімейне право. Цивільний процес. Комерційне право. Міжнародне приватне право	
<i>Арямнова Галина Івановна</i> РЕЙДЕРСТВО: ИНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО МАНІПУЛІРОВАНИЯ.....	30
<i>Толкачов Дмитро Ігорович</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДМЕТА ДОКАЗУВАННЯ ПО СПРАВАХ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ.....	32

Трудове право та право соціального забезпечення

<i>Гошко Оксана Ивановна</i> РАЗРЕШЕНИЕ НА ТРУДОУСТРОЙСТВО ИНОСТРАННОМУ ГРАЖДАНИНУ В УКРАИНЕ.....	34
---	----

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

<i>Богатюк Ірина Григорівна</i> ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО МЕХАНІЗМУ ОХОРОНИ КУРОРТІВ ТА ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧИХ МІСЦЕВОСТЕЙ.....	37
--	----

Фінансове право. Банківське право

<i>Васнецова Яна Валеріївна</i> ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВИХ САНКЦІЙ.....	39
---	----

<i>Кириченко Олександр Анатолійович, Кім Юрій Геннадійович</i> ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПРАВО ЯК ЧИННИК ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КАПІТАЛІВ В УКРАЇНІ.....	42
---	----

<i>Пугач Юлія Вадимівна</i> ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОЛЛЕКТОРСКИХ АГЕНТСТВ.....	46
--	----

<i>Якубовський Роман Володимирович</i> ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТУВАННЯ ОСВІТИ.....	49
--	----

Господарське право. Господарський процес

<i>Зверєва Олена Володимирівна</i> ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ.....	53
---	----

<i>Пененко Яна Сергіївна</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОЛОНГАЦІЇ ДОГОВОРІВ ОРЕНДИ.....	55
--	----

<i>Цурка Денис Миколайович</i> ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС.....	57
--	----

Частина II

Конституційне право. Міжнародне право

Галінська Софія Олександрівна THE QUESTION OF CORRELATION CONCEPTS “THE RIGHT TO FREEDOM OF THOUGHT AND SPEECH” AND “THE PROHIBITION TO DISSEMINATE INFORMATION AS ONE KIND OF THE DEFENCE PERSONAL NON-PROPERTY RIGHTS”3

Дудник Ангеліна Николаевна РАЗГРАНИЧЕНИЕ УГОЛОВНО-МАТЕРИАЛЬНЫХ И УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫХ НОРМ В ТЕОРИИ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА.....5

Шевченко Анастасія Ростиславівна МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО, ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ВИРШЕННЯ НАГАЛЬНИХ МІЖНАРОДНИХ ПРОБЛЕМ В КОНТЕКСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ОКРЕМИХ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....9

Кримінальне право. Кримінальний процес. Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право

Борзих Неллі Вікторівна ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХИСТУ ПІДСУДНОГО В СУДІ ПРИСЯЖНИХ.....11

Верста Лілія Богданівна МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ЗДОБУТИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ.....14

Демидова Є.Є., Пономаренко Ю.А. ЩОДО КОНФІСКАЦІЇ МАЙНА ЯК ВИДУ ПОКАРАННЯ.....17

Заморська Любов Ігорівна САНКЦІЯ ВІДНОСНО ВИЗНАЧЕНОЇ НОРМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....18

Калюга Каріна Вікторівна ВЛАСТИВОСТІ ЛЮДИНИ, ЩО ВІДОБРАЖУЮТЬСЯ У МАТЕРІАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ21

<i>Куценко Дмитро Володимирович</i> ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ОСОБИ СТОСОВНО ВІДОМОСТЕЙ, ЩО СКЛАДАЮТЬ ДЕРЖАВНУ ТАЄМНИЦЮ.....	24
<i>Марченко Леонід Олександрович</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ У ВИДІ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ.....	26
<i>Міхайліна Тетяна Вікторівна</i> КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ „ДИТЯЧОЇ ПОРНОГРАФІЇ” З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ КОМП’ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ.....	29
<i>Нестерова Ірина Анатоліївна</i> ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС ЯК ОБ’ЄКТ ТІНЬОВИХ ВІДНОСИН ТА СФЕРА СКОЄННЯ ЗЛОЧИНІВ.....	32
Адміністративне право. Митне та податкове право	
<i>Victoria Iershova</i> PRESENT-DAY LEGAL SITUATION IN THE SPHERE OF ENVIRONMENTAL PROTECTION OF UKRAINE AND INFLUENCE ON IT OF THE EUROPEAN UNION LAW.....	37
<i>Гречанюк Сергій Костянтинівич</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	40
<i>Зливко Станіслав Володимирович</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	42
<i>Короєд Сергій Олександрович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУДАМИ ДЕЯКИХ ВИДІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	44
<i>Потапова Сніжана Михайлівна</i> ПОНЯТТЯ ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ РОЗРАХУНКІВ.....	48
<i>Сикал Максим Миколайович</i> ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ.....	50

Ткаченко Олександр Григорович ПРАВОВІ АСПЕКТИ
АДМІНІСТРАТИВНИХ САНКЦІЙ ЗА ПЕРЕДАЧУ ЗАБОРОНЕНИХ
ПРЕДМЕТІВ ОСОБАМ, ЯКИХ ТРИМАЮТЬ У СЛІДЧИХ
ІЗОЛЯТОРАХ, В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ АБО В
ЛІКУВАЛЬНО-ТРУДОВИХ ПРОФІЛАКТОРІЯХ.....52

Углик Наталія Миколаївна АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА:
ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ.....55

Підписано до друку 06.10.2008
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 50 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 8 097 299 38 99, 8 063 300 86 72
E-mail: tooums@ukr.net

